

TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE ÕPPE KVALITEEDI HINDAMISE PROTSESSI ANALÜÜS: KITSASKOHAD JA VÕIMALUSED

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

EESTI KÕRG- JA KUTSEHARIDUSE
KVALITEEDIAGENTUUR

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

Projekti tegevusi rahastatakse ESF-i programmi „Täiskasvanuhariduse edendamine ja õppimisvõimaluste avardamine“ tegevuse 6.5. „Täiskasvanute täienduskoolituse kvaliteedi arendamine“ raames.

Analüüsi koostasid: Kaija Kumpas-Lenk, Hanna Haavapuu

Sisukord

1. Lähteülesanne ja analüüsi eesmärk	3
2. Õppe kvaliteedi hindamine	4
2.1. Õppe kvaliteedi hindamisprotsess	5
3. Tagasiside 2020 sügisel toimunud õppe kvaliteedi hindamisele	11
3.1. Täienduskoolitusasutuste tagasiside hindamistele	11
3.1.1. Tulemused	11
Hindamisprotsessi ja eksperthinnangute selgus	12
Õppe kvaliteedi hindamise kasulikkus	13
Õppe kvaliteedi hindamise kitsaskohad ja arenguvõimalused	14
3.2. Hindamistega seotud osapoolte tagasiside hindamistele	16
3.2.1. Tulemused	16
Õppe kvaliteedi hindamise protsess	16
Hindamiskriteeriumid	22
Hindamiskomisjonide koostöö ja hindamisaruannete kvaliteet	26
Hindamistulemuste põhjused	30
4. Järeldused ja soovitused	31

1. Lähteülesanne ja analüüsi eesmärk

Täienduskoolitusasutuste õppe kvaliteedi hindamine on osa lävendipõhisest hindamisest, mis on välja töötatud eesmärgiga anda hinnang täienduskoolitusasutuse võimekusele täita täiskasvanute koolituse seaduses (TäKS) ja täienduskoolituse standardis määratletud täienduskoolituse kvaliteedi põhimõtteid. Lävendipõhine hindamine koosneb kahest etapist:

1. veebilehe hindamine: hinnatakse, kas asutuse veebileht sisaldab TäKS-is nõutud teavet;
2. õppe kvaliteedi hindamine: hinnatakse, kas õppekava ja õppe läbiviimine vastavad TäKS-i ja täienduskoolituse standardi nõuetele. Õppe kvaliteeti hinnatakse vaid nendes täienduskoolitusasutustes, mis on positiivselt läbinud veebilehete hindamise.

Analüüs keskendub õppe kvaliteedi hindamisele, millega Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur (EKKA) alustas septembris 2020. EKKA hindas õppe kvaliteeti töötukassa koolituskaardi partnerite hulgas, mis läbisid positiivselt veebilehete hindamise. 2020. aastal hindas EKKA 576 täienduskoolitusasutuse veebilehte. Positiivse tulemuse said 289 asutust. Õppe kvaliteeti oli plaanis hinnata 110 asutuses. Hinnatavate asutuste valimi koostamisel lähtuti töötukassa määratud prioriteetsetest valdkondadest. Esmalt piloteeris EKKA õppe kvaliteedi hindamist 29 täienduskoolitusasutuses. Seejärel täiendati protsessi ja 2020. aasta sügisel alustati õppe kvaliteedi hindamisega, mis on selle analüüsi keskmes. EKKA alustas hindamist 7 valdkonnas: juuksuritöö ja iluteenindus; turundus ja reklaam; sotsiaaltöö ja nõustamine; arvutikasutus; teraapia ja taastusravi; mehaanika ja metallitöö; ettevõtlus ja isikuareng. Esialgne plaan oli hinnata igas valdkonnas nelja kuuga 6 täienduskoolitusasutust, kokku 42 täienduskoolitusasutuse õppe kvaliteeti. Tegelikult jõuti hinnata 25 täienduskoolitusasutust.

2020. aasta sügisel alustatud hindamine näitas, et ühe asutuse hindamisprotsess kestab umbes üks kuu ja hindamine osutus planeeritust ajamahukamaks. Keeruline on olnud seadusest tulenevate kriteeriumide tõlgendamine, ühe asutuse hindamise on kaasatud paljud inimesed ja hindamine tervikuna on üsna kallis. Ühe asutuse hindamise maksumus jääb vahemikku 700 - 1000 eurot. Hindamise maksumuse moodustavad peamiselt hindamiskspertide ja koordinaatorite töötasud. EKKA koordineeris hindamisi 7 valdkonnas, korraga töötas 7 hindamiskomisjoni (ühes komisjonis oli 3–5 inimest, kokku umbes 30 inimest), kuid ühes kuus suudab EKKA praeguse hindamismudeli kohaselt välja saata keskmiselt 5 hindamisotsust, mis ei vasta algsele plaanile ega ootustele. Selge vajadus on muuta hindamisprotsess efektiivsemaks ja ressursisäästlikumaks (ajaline, rahaline ja inimressurs).

Analüüsi eesmärk on kaardistada õppe kvaliteedi hindamisprotsessi ja -kriteeriumite peamised kitsaskohad ning võimalikud parendustegevused, et teha soovitusi õppe kvaliteedi hindamise tõhustamiseks.

Uurimisküsimused:

- Millised on õppe kvaliteedi hindamise kaasatud osapoolte hinnangul hindamisprotsessi tugevused ja nõrkused ning miks?
- Millised on õppe kvaliteedi hindamise kaasatud osapoolte ettepanekud hindamiste tõhustamiseks?
- Millised muudatused on vajalikud, et jõuda tõhusa hindamismudelini, mis oleks ressursisäästlik ja tagaks hindamise sisulise kvaliteedi?

Uurimisküsimustele vastamiseks kirjeldame hindamisprotsessi ja analüüsime koolitusasutuste tagasisidet õppe kvaliteedi hindamisele. Viisime läbi ka fookusgrupi intervjuud hindamiskoordinaatorite, ekspertide, EKKA juhataja ja hindamisprotsessi kaasatud partneritega, kelleks on haridus- ja teadusministeerium (HTM) ning töötukassa.

2. Õppe kvaliteedi hindamine

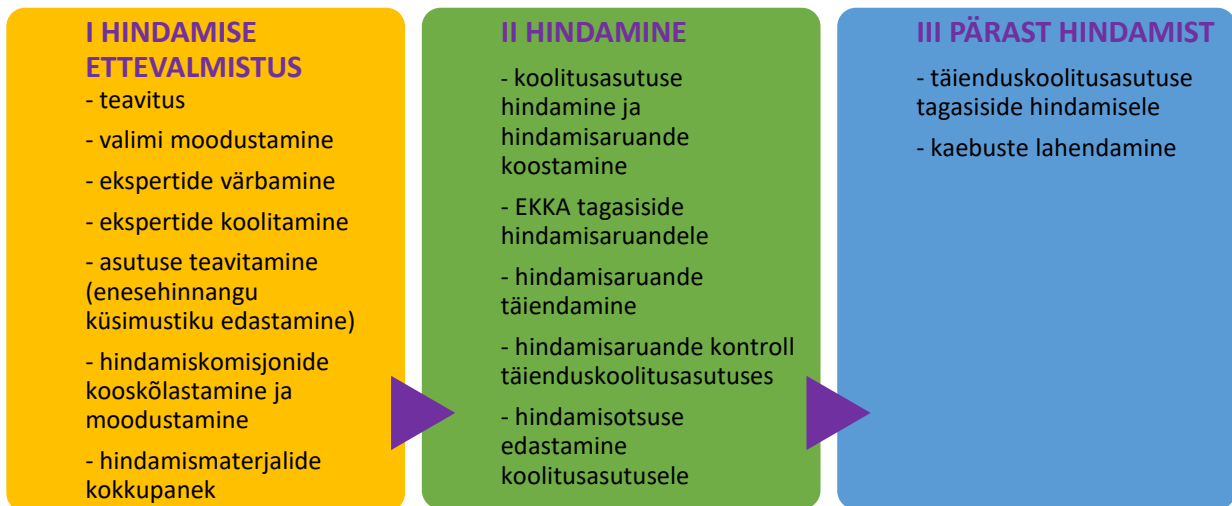
Õppe kvaliteedi hindamine on üks osa kaheastmelisest lävendipõhisest hindamisest, mille eesmärk on hinnata, kas õppekava ja õppe läbiviimine vastavad TäKS-i ja täienduskoolituse standardi nõuetele. Õppe kvaliteedi hindamise kriteeriumid on alates 2020. aasta sügisest järgnevad:

1. Õppekava nimetus väljendab võimalikult täpselt täienduskoolituse sisu (täienduskoolituse standard § 2 lg 3).
2. Õppekava õpiväljundid kirjeldavad, milliseid oskusi, teadmisi ja/või hoiakuid koolitusel osaleja omandab (täienduskoolituse standard § 2 lg 2).
3. Õpiväljundites ja õppe sisus kirjeldatud on võimalik etteantud õppeajaga saavutada (täienduskoolituse standard § 2 lg 3).
4. Kui täienduskoolituse eesmärk on anda koolitusel osalejale õigus mingis valdkonnas tegutsemiseks või vastava õiguse taotlemiseks (nt kutse), siis õppe sisu, õpiväljundid ja nende saavutamise hindamine arvestab õigusaktides, kutsestandardites sätestatud nõuetega (täienduskoolituse standard § 2 lg 4).
5. Õppekavas on välja toodud, mida õppija peab tegema selleks, et koolituse lõpus saada tunnistus/tõend. Kui koolituse läbimisel väljastatakse osalejale tunnistus, siis õppekava sisaldab infot selle kohta, kuidas hinnatakse õpiväljundite saavutamist (täienduskoolituse standard § 2 lg 1 p 9 ning § 3 lg 1 ja 2).
6. Koolitusasutus tagab, et koolitus on läbi viidud kodulehel avaldatud või tellijaga kokkulepitud õppekava kohaselt (TäKS § 9 lg 2).
7. Koolitusasutus tagab, et füüsiline õppekeskkond (õppevahendid, seadmed, ruumid, ligipääs jms) ja/või e-keskkond on piisav täienduskoolituse läbiviimiseks ning toetab õppekava eesmärkide ja õpiväljundite saavutamist (TäKS § 10).

8. Koolitusasutus tagab koolitajate olemasolu, kellel on koolituse läbiviimiseks vajalik kvalifikatsioon, õpi- või töökogemus (TäKS § 11 lg 2).
9. Koolitusasutus kogub täienduskoolituse kohta tagasisidet (TäKS § 7 lg 3).
10. Koolitusasutus tagab täiskasvanud inimese õppimise ja enesearengu sihipärase toetamise (TäKS § 11 lg 1).

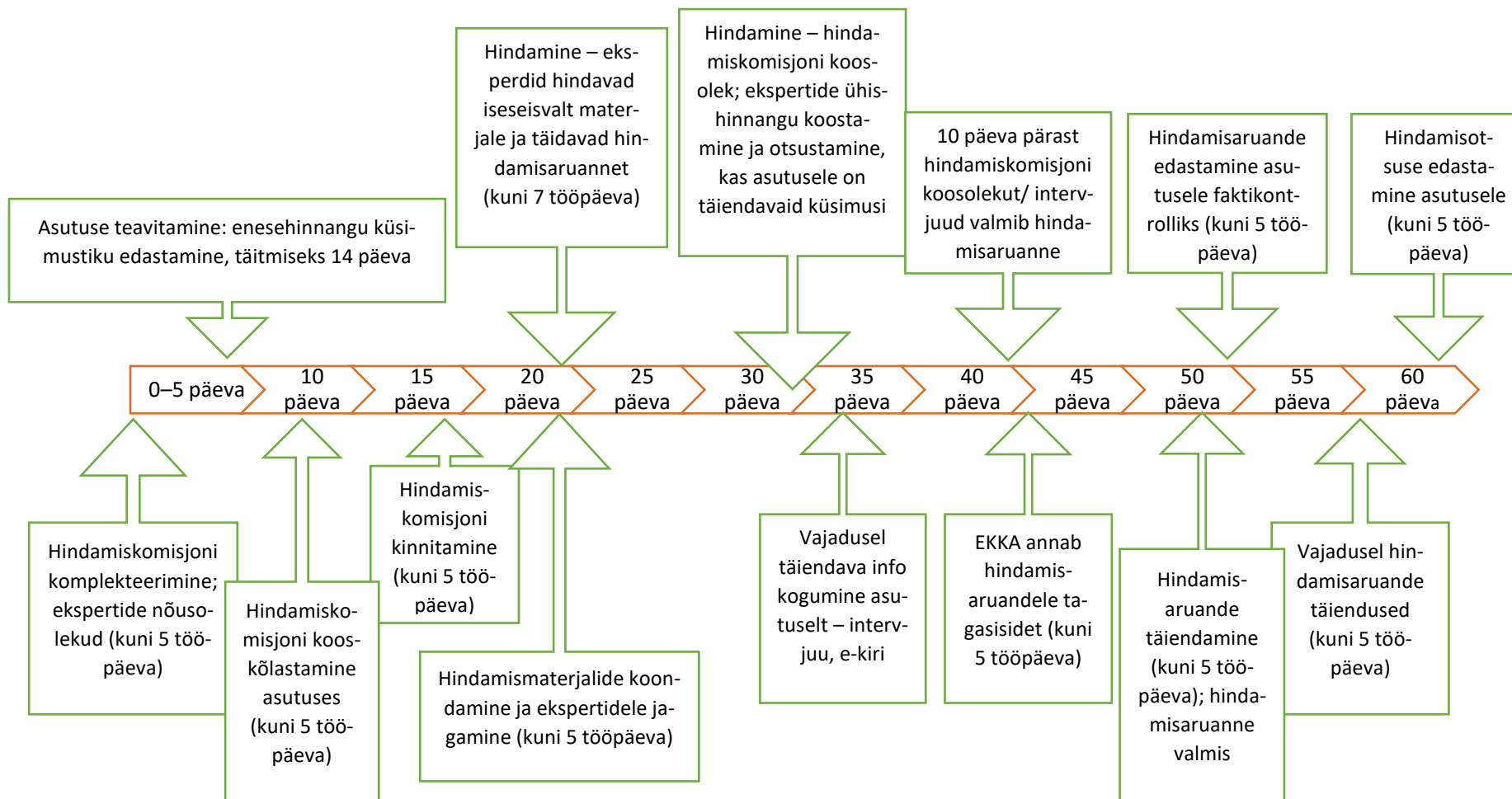
2.1. Õppe kvaliteedi hindamisprotsess

Õppe kvaliteedi hindamise arvatakse need asutused, mis läbisid veebilehtede hindamise positiivse tulemusega. Õppe kvaliteedi hindamise protsessi saab jagada kolmeks osaks: hindamise ettevalmistus, hindamine ja tegevused pärast hindamist. Joonisel 1 on esitatud hindamisprotsessi osad ja nende tegevused.

Joonis 1. Õppe kvaliteedi hindamise protsess.

Hindamisprotsessi aeg võib lähtuvalt koolitusasutusest varieeruda. Joonisel 2 on välja toodud ühe koolitusasutuse maksimaalne hindamisprotsess.

Joonis 2. Ühe asutuse hindamine ajateljel.

Ühe asutuse hindamise protsess alates asutuse teavitamisest (hindamise ettevalmistus, st enesehinnangu küsimustiku edastamine, komisjoni kooskõlastamine, hindamismaterjalide kokkupanek) kuni hindamisotsuse väljasaatmiseni kestab maksimaalselt 60 päeva (vt joonis 2). Maksimaalne aeg võib pikeneda juhul, kui koolitusasutuse ja komisjoniga ei õnnestu leida sobivat intervjuu või külastuse aega ettenähtud ajaraamis. Praegune kogemus näitab, et seda juhtub harva. Hindamiskogemus näitab, et enamasti kulub ühe asutuse hindamiseks umbes üks kuu, kuid oli ka juhtumeid, kus ühte asutust hinnati ligi 3 kuud. Ajalist kokkuhoidu annab asutuse ennetähtaegne dokumentide esitamine ja kooskõlastuste andmine. Protsessi kiirendab ka see, kui koordinaatorid edastavad infot, materjale jm varem kui maksimaalne ettenähtud aeg.

Ühe asutuse hindamise ettevalmistav faas alates asutusele enesehinnangu küsimustiku edastamisest kuni ekspertide töö algamiseni kestab maksimaalselt 20 päeva. Kui asutus saadab täidetud enesehinnangu küsimustiku enne 14 päeva möödumist ja kooskõlastab kiiremini ka hindamiskomisjoni koosseisu, siis saab hindamisega varem alustada. Enamasti ei vaja ka koordinaatorid 5 tööpäeva hindamismaterjalide koondamiseks ja hindamiskomisjoni kinnitamiseks. Praegune kogemus on näidanud, et enamasti algab hindamine 16. päeval peale asutusega kontakteerumist.

Ühe asutuse hindamine ehk ekspertide töö periood võib olla maksimaalselt 40 päeva. Sellel perioodil töötab iga ekspert läbi hindamismaterjalid ja lisab hindamisaruandele oma hinnangud kriteeriumite täitmise osas, osaleb komisjoni koosolekul, vajadusel viib läbi intervjuu ja osaleb hindamisaruande koostamises. Peale tagasiside saamist EKKA-st või asutusest täiendab ekspert vajadusel aruannet. Võib öelda, et hinnanguliselt teeb ekspert 40-päevase perioodi jooksul 6–14 tundi tööd. Komisjoni sekretäril, kes vastutab aruande kirjutamise eest, lisandub sellele umbes 2–8 tundi tööaega. Praegune kogemus näitab, et kui asutuselt ei ole vaja täiendavaid küsimusi küsida ja intervjuusid läbi viia, siis on hindamise periood umbes 16 päeva (eksperdi iseseisev töö materjalidega ja eelhinnangute koostamine, komisjoni koosolek ja hindamisaruande koostamine).

I Hindamise ettevalmistus

Teavitus. Enne õppe kvaliteedi hindamisega alustamist avalikustatakse EKKA veebilehel hindamise kriteeriumid, hindamise protseduur ja viiakse läbi neid tutvustav teabepäev.

Hinnatavate asutuste valimi moodustamine. Seejärel koostab arendusjuht valimi ja määrab hinnatavate valdkondade koordinaatorid EKKA-st. 2020. aastal lähtusime töötukassa prioriteetsetest valdkondadest, kuna hindasime töötukassa koolituskaardi partnereid.

Ekspertide värbamine. EKKA värbab avaliku konkursiga prioriteetsete valdkondade hindamiseks eksperdid.

Ekspertide koolitamine. Eksperdid peavad enne hindamisi läbima EKKA koolituse, kus selgitatakse hindamise protsessi, kriteeriumeid ja harjutatakse hindamist praktiliste ülesannetega. Lisaks on EKKA koostanud ekspertidele juhendmaterjali, kuidas hindamist läbi viia, millele tähelepanu pöörata jne.

Asutuse teavitus, hindamisdokumentide edastamine. Õppe kvaliteedi hindamise algusest teavitavad koordinaatorid iga asutust e-kirjaga. Teavitusega koos saadab koordinaator täienduskoolitusasutusele enesehindamise küsimustiku, mille täitmiseks on asutusel 14 päeva. Koordinaator vaatab enesehinnangu küsimustiku üle 5 tööpäeva jooksul ning vajadusel saadab asutusele täiendamiseks. Koolitusasutus saadab täiendatud aruande koordinaatorile tagasi 5 tööpäeva jooksul.

Asutuse kooskõlastus hindamiskomisjonile. Pärast esialgse komisjoni koosseisu koostamist saadab koordinaator vastava info täienduskoolitusasutusele kooskõlastamiseks. Koolitusasutusel on võimalus 5 tööpäeva jooksul esitada komisjoni koosseisu kohta oma seisukoht, taotleda põhjendatult täiendavate liikmete lisamist või mõne komisjoni liikme taandamist.

Ekspertide kinnitus huvikonflikti puudumisest. Ekspertid annavad koordinaatorile kirjaliku kinnituse, et neil puudub hinnatavate asutuste osas huvide konflikt. Komisjoni liige kinnitab lisaks, et hoiab talle hindamisel teatavaks saanud informatsiooni ning komisjoni arutelude sisu konfidentsiaalsena. Huvide konflikti korral kohustub komisjoni liige viivitamatult teavitama sellest koordinaatorit ning taandama ennast komisjoni tööst.

Hindamiskomisjonide moodustamine. Koolitusasutuse ja ekspertide kooskõlastusest lähtuvalt moodustab koordinaator asutusepõhised hindamiskomisjonid, mille koosseisus on 2–6 eksperti. Komisjonide koosseisud kinnitatakse EKKA juhataja korraldusega. Komisjoni moodustamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- komisjoni kuuluvad nii täienduskoolitusasutuses pakutavate koolitustega seotud erialavaldkondade eksperdid kui ka õppekava eksperdid;
- üks komisjoni liige on EKKA töötaja, kes lisaks komisjoni liikme rollile täidab komisjoni koordinaatori ülesandeid (hindamismaterjalide koondamine, asutusega suhtlemine, ekspertide töö korraldamine);
- üks komisjoni liige täidab lisaks eksperdi ülesannetele ka sekretäri ülesandeid (hindamisaruande kirjutamine ekspertide hinnangute ja ühisarutelu tulemusel).

Üldised nõuded õppe kvaliteedi ekspertidele. Õppe kvaliteedi ekspert peab oma hinnangutes olema sõltumatu ja vaba eelarvamustest, tundma täienduskoolituse valdkonna toimimist, arengusuundi, seadusandlust ja olema kursis hindamise põhimõtetega. Komisjoni liikmel peab olema töö läbiviimiseks vajalik meeskonnatöö oskus.

Õppekavade valimi moodustamine. Õppe kvaliteedi hindamise üheks osaks on valimipõhine õppekavade hindamine. Koordinaator koostab hinnatavate õppekavade valimi, lähtudes koolitusvaldkondade prioriteetidest ja EKKA-s kokku lepitud põhimõtetest. Prioriteetidid lepitakse kokku sidusrühmadega, kuhu kuuluvad töötukassa ja HTM. Ühes asutuses hinnatakse 1–3 õppekava. EKKA arvestab õppekavade valimisel koolitusasutuse õppekavade ja koolitusvaldkondade arvu. Valimisse arvatakse õppekavad, mille põhjal läbiviidavad koolitused on koolitusasutuse veebilehel registreerimiseks avatud või juba toimumas. Juhul kui asutuse veebilehel ei ole avalikustatud ühtegi õppekava, palub EKKA hindamisele esitada 1–3 õppekava.

Hindamismaterjalide ettevalmistus. EKKA koordinaator loob digitaalsed kaustad komisjonide tööks, vormistab hindamiseks vajalikud dokumendid ja laeb kõik hindamiseks vajalikud materjalid asutusepõhistesse hindamiskaustadesse. Seejärel jagab koordinaator kaustade kasutamise õigusi komisjoni liikmetega ning lepatakse kokku hindamise plaan, tähtajad ja ülesannete jaotus ekspertide vahel. Koordinaatori ülesanne on jälgida, et eksperdid täidavad hindamise plaani. Vajadusel toetab koordinaator eksperte ja tuletab plaani meelde. Hindamise plaani koostamisel lähtub koordinaator EKKA poolt etteantud ajaraamistikust.

II Hindamine

Täienduskoolitusasutuse hindamine. Komisjoni liikmed analüüsivad esmalt individuaalselt valimisse kuuluvate õppekavade vastavust täienduskoolituse standardi nõuetele; töötavad läbi asutuse vastused enesehindamise küsimustikule; täidavad hindamisaruannet, märkides kriteeriumite esmase analüüsi ja hinnangud. Seejärel toimub komisjoni koosolek, kus arutatakse hinnangud ja analüüs läbi ning otsustatakse täiendavate tõendusmaterjalide küsimise ja intervjuu/külastuse vajadus. Kui komisjon otsustab, et tuleb läbi viia intervjuu, siis täpsustatakse intervjuueeritavad ja valmistatakse intervjuu ette. Komisjoni koordinaator või sekretär dokumenteerib intervjuu/külastusel toimuvad vestlused ja osalejate nõusolekul salvestab need. Hindamise materjalidele toetudes koostab komisjon peale külastust või koosolekut hindamisaruande. Komisjoni sekretär koostöös koordinaatoriga vormistab hindamise aruande ja annab oma töö EKKA-le üle. Komisjoni hinnangute aluseks on soovitatavalt konsensuslik otsus. Hindamisaruanne peab valmima 10 päeva jooksul pärast asutuse külastust või hindamiskomisjoni koosolekut, kui külastust ei toimu. Vajadusel lepatakse kokku täiendavaid koosolekuid, kuid see on pigem erand. Eesmärk on püsida kokkulepitud ajaraamis, kuid hindamisprotsessi aeg sõltub suuresti sellest, kas hinnatakse dokumentide põhjal või on vajadus intervjuu või kirjalike lisaküsimuste esitamiseks. Intervjuu ja lisaküsimuste puhul sõltub asutusest ja ekspertidest, kui kiiresti on võimalik aruandeni jõuda.

Hinnangute kujunemise põhimõtted. Õppe kvaliteedi hindamisel kasutatakse järgmisi hinnanguid: 0 – nõue ei ole täidetud; 1 – nõue on põhiosas täidetud; 2 – nõue on täidetud; 3 – ei ole relevantne. Kriteeriumite hinnangute põhjal kujundavad eksperdid ühe järgmistest lõpphinnangutest:

- koolitusasutuse õppe kvaliteet vastab TäKS-i nõuetele;
- koolitusasutuse õppe kvaliteet ei vasta TäKS-i nõuetele.

Positiivne lõpphinnang kujuneb juhul, kui kõik 10 kriteeriumi on saanud hinnanguks vähemalt 1 – „nõue on põhiosas täidetud“. Kui kasvõi üks 10st kriteeriumist on hinnatud väärtusega 0 – „nõue ei ole täidetud“, siis on ka täienduskoolitusasutuse lõpphinnang 0 – „täienduskoolitusasutuse õppe kvaliteet ei vasta TäKS-i nõuetele“.

Kui õppe kvaliteet vastab nõuetele, on asutus läbinud lävendipõhise hindamise. Kui õppe kvaliteet ei vasta nõuetele, saab asutus võimaluse teha parandusi kuni 3 kuu jooksul pärast negatiivse hindamisotsuse saamist. EKKA saabab koos negatiivse hindamisotsusega asutusele kordushindamise aruande vormi. EKKA kordushindamise läbiviimise aluseks on täidetud

kordushindamise aruanne. EKKA algatab ühe kuu jooksul pärast aruande laekumist õppe kvaliteedi kordushindamise. Kui asutuse õppe kvaliteet vastab kordushindamise tulemusel nõuetele, siis on asutus läbinud nii õppe kvaliteedi hindamise kui ka lävendipõhise hindamise. Juhul, kui õppe kvaliteet nõuetele ei vasta, saab asutus negatiivse hinnangu. Kui asutus kordushindamise aruannet etteantud tähtaja jooksul ei esita, jääb jõusse esmane hinnang.

Hindamisaruande tagasiside. EKKA juhataja/arendusjuht/koordinaator, kes ei ole hindamisega seotud, vaatab aruande enne asutusele edastamist üle ja palub vajadusel teha täiendusi. Selle eesmärk on tagada, et komisjoni hinnangud on tõendatud, põhjendatud ja tasakaalus teiste hindamistulemustega.

Hindamisaruande kontroll täienduskoolitusasutuses. Peale hindamisaruande valmimist edastab koordinaator selle asutusele tutvumiseks ja faktivigade tuvastamiseks. Asutus saab võimaluse anda koordinaatorile teada, kas komisjoni ettepanekud hindamisaruandes on arusaadavad või vajavad täpsustamist. Asutusel on aruandega tutvumiseks aega 5 tööpäeva. Kui asutusel on täpsustusi või põhjendatud kommentaare, siis hindab koordinaator, kas viib parandused ise sisse või saadab komisjonile arutamiseks ja vajadusel hindamisaruande täiendamiseks. Komisjoni sekretär vormistab lõpliku aruande. Koordinaator teavitab asutust, millised muudatused tegi komisjon hindamisaruandes asutuse kommentaaride alusel.

Hindamisotsuse saatmine täienduskoolitusasutusele. Koordinaator algatab hindamisotsuse väljasaatmise, edastades valmis hindamisaruande infojuhile. Negatiivse tulemuse korral täidab koordinaator ka kordushindamise aruande vormi ja saadab selle koos hindamisaruandega infojuhile. Infojuht vormistab hindamisotsuse, mille allkirjastab juhataja. Seejärel edastab infojuht hindamisotsuse koos hindamisaruande ja negatiivse hinnangu korral ka kordushindamise vormiga täienduskoolitusasutusele, töötukassale ning haridus- ja teadusministeeriumile.

III Pärast hindamist

Tagasiside kogumine täienduskoolitusasutuselt. Infojuht edastab hiljemalt 3 tööpäeva jooksul peale hindamisotsuse saatmist asutusele tagasiside küsimustiku, mille eesmärk on selgitada välja hindamisprotsessi võimalikud kitsaskohad ning seda tõhustada.

Kaebuste lahendamine. Kaebuse puhul otsustavad EKKA juhataja ja koordinaator, kas seda menetleb EKKA juhataja või moodustatakse kaebuse menetlemiseks komisjon. EKKA juhataja vaatab esitatud kaebuse läbi, moodustab vajadusel komisjoni kaebuse menetlemiseks ning koostab pärast menetluse lõppu asutusele vastuse. Kui menetluse tulemusel ilmneb, et asutuse kaebus on põhjendatud, teeb EKKA juhataja hindamiskomisjonile ettepaneku muudatuste sisseviimiseks hindamisaruandesse. Täiendatud aruanne ning lõplik hindamisotsus lisatakse kaebuse esitajale saadetavale vastuskirjale.

3. Tagasiside 2020 sügisel toimunud õppe kvaliteedi hindamisele

Õppe kvaliteedi hindamisele andsid tagasisidet hindamistel osalenud täienduskoolitusasutuste esindajad, eksperdid, koordinaatorid, EKKA juhataja ja partnerid. Erinevate osapoolte tagasiside aitab EKKA-l hindamisprotsessi tõhustada ja paremaks muuta.

3.1. Täienduskoolitusasutuste tagasiside hindamistele

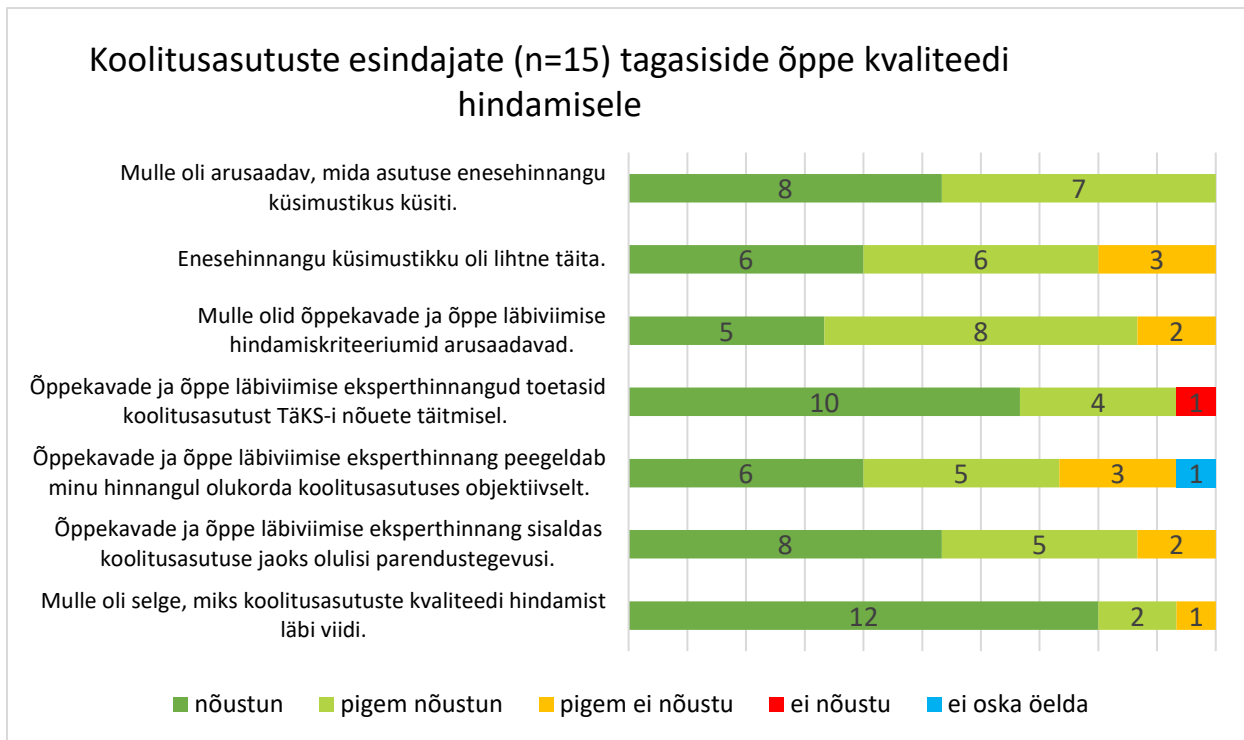
Täienduskoolitusasutustelt küsiti tagasisidet elektroonse küsimustikuga, et selgitada välja, mis toimis hindamistel hästi ja mida EKKA saaks edaspidi paremini teha. Küsimustik edastati igale õppe kvaliteedi hindamisel osalenud koolitusasutusele 2–3 päeva peale hindamisotsuse saatmist. Kui asutus küsimustikule nädala jooksul ei vastanud, siis saatis EKKA ühe nädala möödudes asutusele meeldetuletuse. Tagasisideküsitlus edastati koolitusasutuse kontaktile palvega, et küsimustikule vastaksid kõik hindamisel osalenud osapooled – koolitajad, koolitusasutuse juht, koolitusjuht.

Tagasiside küsimustik sisaldas järgmisi teemasid: enesehindamise küsimustiku täitmine, õppekavad ja õppe läbiviimise kriteeriumite ja hinnangute selgus, intervjuu läbiviimine ja üldised küsimused ning parendusettepanekud EKKA-le. Küsimustik sisaldas nii avatud küsimusi kui ka küsimusi, millele sai anda hinnanguid. Soovi korral sai vastaja lisada selgitusi, miks üks või teine hinnang anti. Kokku oli küsimustikus 12 väidet ja 2 avatud küsimust.

3.1.1. Tulemused

2020. aasta sügisel hinnatud 25 täienduskoolitusasutusele saadetud tagasiside küsimustikule vastas 12 koolitusasutust. Seega andsid tagasisidet ligi pooled hinnatud asutustest. Kokku vastas 15 inimest. Vastanutest 7 olid juhid/koolitajad ehk täienduskoolitusasutuse esindajad, kus üks inimene täidab nii juhi kui ka koolitaja ülesandeid. Kaks vastanutest olid koolitajad ja kaks koolitusjuhid, kolm vastanut olid asutuse juhid. Üks vastanu märkis oma staatuseks „muu“.

Koolitusasutuste esindajate hinnangud on esitatud joonisel 3. Jooniselt on välja jäetud vastused hindamisvestluste kohta, kuna nendele küsimustele vastasid vaid kahe asutuse esindajad. Seega ei ole üldistuste tegemine asjakohane. Ülejäänud vastanud ei osalenud hindamisvestlusel, seega võisid nemad nende küsimuste vastamise vahele jätta.

Joonis 3. Koolitusasutuste esindajate (n=15) tagasiside õppe kvaliteedi hindamisele.

Hindamisprotsessi ja eksperthinnangute selgus

Joonisel 3 on esitatud vastused hindamise protsessi ja eksperthinnangute selguse osas. Jooniselt on näha, et enamik vastanutest kas nõustuvad või pigem nõustuvad esitatud väidetega hindamisprotsessi ja eksperthinnangute selguse osas.

Tagasisidest selgub, et enesehinnangu küsimustiku küsimused olid vastanutele üldiselt arusaadavad ja enesehinnangu täitmisega 12 vastanul suuri probleeme olnud. Kolm vastanut 15-st aga leidis, et enesehinnangu küsimustiku täitmine valmistis mõningaid raskusi. Oma hinnangut põhjendas üks vastaja.

„Küsimustiku täitmine ja tõendavate materjalide kokkupanek võttis üsna palju aega. Kuid tänu sellele, et olen kaks korda läbinud täiskasvanute koolitaja eksami ja täitnud eneseanalüüsi, tundus küsimuste ülesehitus tuttav. Ilma selle kogemusega oleks küsimustiku täitmine palju keerulisem.“ (Koolitusasutuse nr 7 esindaja)

Õppekavade ja õppe läbiviimise hindamiskriteeriumid olid või pigem olid arusaadavad 13 vastanule 15-st. Kaks vastanut leidsid, et kriteeriumid pigem ei olnud arusaadavad ja andsid oma hinnangutele järgnevad selgitused.

„Saime kommentaari, et õpiväljundid on liiga üldised, konkreetsust pole piisavalt. Tekkis küsimus, et õppekava koostamise koolitusel paluti meil eemaldada konkreetsust, sest et õpiväljundid peavad olema kompaktsed, aga konkreetsust on vaja kirjeldada tunnistustes.“ (Koolitusasutuse nr 2 esindaja)

„Eelnevalt ei teadnud kahjuks, et hinnatakse õppekavasid. Pigem oleks lootnud teavitusele, et antakse aeg meile, et me vaataksime üle oma õppekavad. Koondhindamine madalaima hindegaga tundub kuidagi ülekohtune.“ (Koolitusasutuse nr 12 esindaja)

Ekspert hinnangute kasulikkuse ning asja- ja ajakohasuse väidetega nõustusid või pigem nõustusid enamik vastanutest. 14 vastanut 15-st leidis, et ekspert hinnangud toetasid koolitusasutust TäKS-i nõuete täitmisel. Üks vastanu leidis, et ekspert hinnang tuge ei pakkunud. Kommentaari vastaja oma hinnangule ei lisanud.

Vastanutelt uuriti ka, kui võrd saadud ekspert hinnang peegeldab olukorda koolitusasutuses. 11 vastanut ütles, et ekspert hinnang peegeldab või pigem peegeldab olukorda objektiivselt. Kolm vastanut leidis, et õppekavade ja õppe läbiviimise ekspert hinnang pigem ei peegeldanud olukorda koolitusasutuses objektiivselt. Oma hinnangut põhjendasid kaks vastanut.

„Arvan, et meie koolitusasutus teeb väga head tööd. Panustan palju nii enda kui täiskasvanu koolitaja arengusse kui ka meie koolitajate ja ettevõtte arengusse. Õppijate tagasiside on väga positiivne, vilistlased on leidnud endale töö ning on saanud teadmistega väga rahul. Arvan, et kui 7 10-st punktist on ilusti täidetud ning ülejäänud on ka kasvõi osaliselt täidetud, on see märk sellest, et üldiselt teeb koolitusasutus head tööd. Oleme nõus, et kõik dokumendid polnud korrektsed ja et alati saab teha tööd paremini. Seega olen komisjoni hinnanguga nõus ning viime esimesel võimalusel vastavad muudatused sisse. Kuid arvan, et kui enamusi punkte on täidetud, siis peaks ikka üldine koolitusasutuse hinnangu tulemus olema positiivne.“ (Koolitusasutuse nr 7 esindaja)

„Objektiivselt toetab olukorda õppijate rahulolu ja kutseeksami läbinute arv ning koolituse järgselt töökoha leidmine.“ (Koolitusasutuse nr 12 esindaja)

Tagasisidest selgus, et 13 vastanut 15-st olid nõus või pigem nõus, et ekspert hinnang sisaldas koolitusasutuse jaoks olulisi parendustegevusi, mida asutus ei osanud varem märgata. Mitmed asutused nentisid, et parandused on asjakohased.

„Märkasime oma vigu ja nüüd tehakse nende parandamiseks palju tööd.“ (Koolitusasutuse nr 3 esindaja)

„Arvame, et ekspert hinnang sisaldas koolitusasutuse jaoks asjakohaseid ja kasulikke märkusi ja soovitusi.“ (Koolitusasutuse nr 11 esindaja)

Pea kõik vastanud (14 vastanut 15-st) olid arvamisel, et neile oli selge, miks kvaliteedi hindamist läbi viidi. Üks vastanu märkis siiski, et tema jaoks ei olnud kõik päris selge, kuna info hindamise osas oli mitmeti tõlgendatav.

„Esiti sain aru, et lävendipõhine hindamine on uus samm toetamiseks koolitusasutuste töid ja tegemisi. Lõpuks tundus see ikkagi kontrollreidina, mil anti teada, et 3 kuud (ähvardav!) on aega parandada (s.o vajalik!) õppekava, aga siinkohal ei jäetud mainimata, et sellest teavitatakse töötukassat (piirav).“ (Koolitusasutuse nr 12 esindaja)

Õppe kvaliteedi hindamise kasulikkus

Õppe kvaliteedi hindamise vajalikkuse väljaselgitamiseks paluti kõigil vastanutel kirjeldada, mis oli nende arvates koolitusasutuste kvaliteedi hindamise protsessis kõige kasulikum.

Vastustest selgus kolm peamist põhjust, miks õppe kvaliteedi hindamine on kasulik – asutuste võrdlemine samadel alustel, arengu toetamine ja kvaliteedi edendamise toetamine läbi ekspertide tagasiside ja soovitude. Kolm vastajat märkisid, et kvaliteedile on oluline tähelepanu pöörata ja asutusi samadel alustel võrrelda.

„Üldplaanis see, et kõiki võrreldakse samadel alustel.“ (Koolitusasutuse nr 1 esindaja)

„Hindamine võimaldab pakkuda klientidele kvaliteetset koolitust, asjakohast teavet ja viia asutused ühtsele standardile.“ (Koolitusasutuse nr 2 esindaja)

Üheksa vastajat nentisid, et hindamine oli kasulik nii isiklikuks arenguks kui ka asutusele tervikuna.

„Minu arvates sain mina isiklikult väga palju kasu sellest protsessist. Veebileht on saanud täielikult korda vastavalt seadusele. Kuid kõige kasulikum oli see, et läbisin täiskasvanu koolitaja kursused ja sain täiskasvanute koolitaja, tase 6 kutse. See hindamine edendas isiklikku arengut täiskasvanukoolituse alal.“ (Koolitusasutuse nr 4 esindaja)

„See pani mind ennast õppekava uue pilguga üle vaatama ning muudatusi tegema. Hindamiseksperdid ei märganud mitmeid olulisi asju, mis said tänu hindamisele õppekavas muudetud. Hindamine andis mulle võimaluse kõiki dokumente uue pilguga vaadata ning pani alusdokumente põhjalikumalt läbi töötama.“ (Koolitusasutuse nr 9 esindaja)

„Küsimustiku täitmine andis koolitusasutusele hea võimaluse veelkord ennast hinnata ja läbi mõelda, milliseid parendustegevusi planeerida. Samuti saime kasulikke soovitusi ja ettepanekuid õppekavade edasiseks arendamiseks.“ (Koolitusasutuse nr 11 esindaja)

Kaheksa vastajat rõhutasid, et ekspertide koostatud aruanne sisaldas konstruktiivset tagasisidet ja pakkus väärtuslikke soovitusi õppekavade kvaliteedi edendamiseks.

„Komisjoni soovitusid oli tõesti asjalikud, ja nagu varemgi mainitud, saavad need kõik kindlasti ellu viidud.“ (Koolitusasutuse nr 7 esindaja)

„Et me leiame aega vaadata üle ammu koostatud õppekavad, korrigeerime nende sisu ja sõnastust asjatundjate abiga ja saame tulemuseks üheselt arusaadavate pealkirjadega head ning konkreetseid õppekavad.“ (Koolitusasutuse nr 12 esindaja)

Õppe kvaliteedi hindamise kitsaskohad ja arenguvõimalused

Õppe kvaliteedi hindamise kohta uuriti täienduskoolitusasutuste esindajatelt, kas hindamises oli midagi, mis häiris või võiks edaspidi teisiti olla. Kuus vastanut 15-st ütles, et midagi häirivat hindamise juures ei olnud ja parendusettepanekuid need vastajad ei teinud.

Siiski selgus mitmeid teemasid, mida mitmed vastanud soovivad õppe kvaliteedi hindamisel muuta. Üks vastanu tõi välja, et täienduskoolitusasutustele võiks lisaks kvaliteedi hindamisele olla nõustamise tugikeskus, kuhu oleks võimalik pöörduda, et õppekavade koostamisele tuge ja enne hindamisi tagasisidet saada.

„Me hoolime koolituse kvaliteedist. Pakume individuaalset koolitust. Arvestades iga kliendi omadusi, on õppeprotsessi keeruline kirjeldada. Tahaksin, et oleks isik või ettevõtte, kellega saaksime teatud hindamiskriteeriumite kohaselt arutada plusse ja miinuseid, muudatusi ja parandusi.“ (Koolitusasutuse nr 2 esindaja)

Üks vastaja tõi välja, et TäKS-il põhinevate hindamiste põhimõtteid tuleb ühtlustada, sest EKKA hindamised ja HTM-i järelevalve ei ole ühtsetel põhimõtetel, mistõttu üht ja sama infot hinnatakse erinevalt – kord on hinnang „nõue täidetud“ ja teinekord „nõue ei ole täidetud“.

„Veebilehele saime positiivse hinnangu. See peaks tähendama, et informatsioon veebilehel ja ka selle jaotus vastab seaduse ja standardi nõuetele. Meil on paigutatud eraldi rubriiki õppekorralduse andmed, mis on ühised kõikidele meie koolitustele – nt õppe sihtgrupp, õppe alustamise tingimused, õppekavade rühm, õppekeskkond, koolituse läbimisel väljastatav dokument (tunnistus või tõend, nende väljastamise tingimused). Sellise lähenemisega nõustus ka HTM, kontrollides meid 2019. aastal. Nüüd nõutakse taas, et sellised asjad nagu tunnistuse/tõendi väljastamise tingimused jms oleks igas õppekavas. Seega oli HTM-i lähenemine konstruktiivsem ja paindlikum, mida oleks soovinud ka praegusel hindamisel.“ (Koolitusasutuse nr 5 esindaja)

Oli ka arvamus, et õppe kvaliteedi hinnangud on liialt kriitilised, mistõttu võiks kaaluda leebemat lähenemist hindamisele ja keskenduda tuleks soovitude tegemisele.

„Üldine hinnang võiks olla mitte nii kriitiline (kas läbitud või mitte). Võiks pöörata rohkem tähelepanu sellele, mis on tehtud hästi (sest tehtud on tõesti palju ja me teame, et me teeme üldiselt väga head tööd) ning esitada eelkõige peale esmase hinnangu soovitusi.“ (Koolitusasutuse nr 7 esindaja)

Ühe vastaja hinnangul ei peegelda kuni kolme õppekava hindamine olukorda koolitusasutuses tervikuna. Leiti, et õppekavade valim peaks olema suurem.

„Arvame, et kui ühes õppekavas ühe kriteeriumi nõue ei ole täidetud aga teised nõuded on täidetud või põhiosas täidetud, siis see ei peegelda täiel määral kogu koolitusasutuse tegevust, kus on näiteks 10–20 õppekava. (Koolitusasutuse nr 11 esindaja)

Kaks vastanut märkis, et hindamiskspertide kompetentsus ei vastanud ootusele.

„Komisjoni liikmete kompetents ei tundunud olevat meie valdkonnas piisav.“ (Koolitusasutuse nr 5 esindaja)

„Parem võiks olla hindamismeeskonna kompetentsus kutsestandardite ja erialaterminoloogia tundmisel.“ (Koolitusasutuse nr 9 esindaja)

Vastustest tuli ka ettepanek muuta enesehinnangu küsimustiku küsimusi selgemaks. Lisaks võiksid igal asutusel olla intervjuud, kus asutus saab jagada selgitusi ja küsida vajadusel küsimusi. Üldiselt soovitati hindamisega seotud kommunikatsiooni tõhustada ja olla kergesti kättesaadavad, kui on küsimusi.

„Ei toimunud algselt ettenähtud paikvaatlused ja vestlused. Selge, et see oli tingitud olukorrast riigis, kuid põhjustas erinevusi arusaamises. Mõnest enesehinnangus kirjeldatud asjaolust saadi aru teisiti kui meie seda silmas pidasime. Vahepealne tagasiside puudus ja nägime seda alles aruandes, kui selgitusi polnud enam võimalik esitada. Vahetu suhtlemine aidanuks möödarääkimisi vältida.“ (Koolitusasutuse nr 5 esindaja)

3.2. Hindamistega seotud osapoolte tagasiside hindamistele

2020. aasta sügisel hindamistel osalenud erinevate osapoolte arvamus ja ettepanekute koondamiseks viidi 2021. aasta veebruaris läbi neli fookusgrupi intervjuud. Fookusgrupi intervjuude eesmärgiks oli kaardistada õppe kvaliteedi hindamisprotsessi ja -kriteeriumite peamised kitsaskohad ning võimalikud parendustegevused.

Fookusgrupi intervjuudel osalesid peamised õppe kvaliteediga seotud osapoolte esindajad: 1) hindamiskomisjonides osalenud hindamiseksperdid; 2) EKKA hindamiskoordinaatorid; 3) EKKA juhataja; 4) EKKA partnerid (haridus- ja teadusministeeriumi ning töötukassa esindajad). Fookusgrupi intervjuudel osales kokku 18 inimest, sealhulgas seitse hindamiseksperti, kuus EKKA töötajat ja viis partnerite esindajat.

Uurimisküsimustele vastamiseks keskenduti fookusgrupi intervjuudel kolmele teemale: 1) õppe kvaliteedi hindamise protsess; 2) hindamiskriteeriumid; 3) hindamisaruannete koostamine ja hindamiskomisjonide koostöö. Lisaks paluti EKKA partneritel ja EKKA juhatajal avaldada arvamust hindamistulemuste põhjuste kohta. Fookusgrupi intervjuude küsimused koostati lähtuvalt intervjuueeritute sihtrühmast. Intervjuueeritutel uuriti nimetatud teemadega seonduvaid tugevusi, kitsaskohti ja ettepanekuid õppe kvaliteedi hindamise parendamiseks. Lisaks paluti intervjuueeritel kirjeldada enda seotust õppe kvaliteedi hindamise protsessiga.

Intervjuueerituid informeeriti, et intervjuu tulemuste analüüsimisel ja andmete esitamisel tagatakse nende anonüümsus ning uuringust saadavat informatsiooni avaldatakse ainult üldistatud kujul. Selleks, et intervjuueeritute olulised mõtted ei läheks kaduma, paluti luba intervjuude salvestamiseks.

3.2.1. Tulemused

Tulemused on esitatud fookusgrupi intervjuu teemade kaupa. Kõigepealt käsitletakse õppe kvaliteedi hindamise protsessi tugevusi ja kitsaskohti, seejärel hindamiskriteeriumeid ja nende selgust ning viimasena hindamisaruannete kvaliteeti ja hindamiskomisjonide koostöö tõhusust. Teemade juures on esitatud ka intervjuueeritute ettepanekud edasisteks tegevusteks.

Õppe kvaliteedi hindamise protsess

Protsessi tugevused

Intervjuueeritutel uuriti õppe kvaliteedi hindamise protsessi tugevuste kohta. Hindamiseksperdid tunnustavad EKKA-t hea toe ning arusaadavate juhiste ja tööülesannete esitamise eest. Toodi välja, et **EKKA on paindlikult muutnud protsessi ka jooksvalt paremaks** (näiteks täpsustanud koolitusasutustele esitatava enesehindamise küsimustiku sõnastust). Samuti selgus läbiviidud intervjuudest, et 2020. aasta sügisel jõustunud muudatus, mille järgi on igal **hindamiskomisjonil sekretär ja hindamiskoordinaator on täieõiguslik komisjoni liige, on end õigustanud**. Koordinaatorite hinnangul on see muutnud õppe kvaliteedi hindamise

protsessi tõhusamaks ja leevendanud koordinaatorite töökoormust. Samuti nentisid enamik hindamiskoordinaatoreid, et komisjoni liikmeks olemine ja komisjoni töö koordineerimine ei tekita neil rollikonflikti. Pigem defineerivadki enamik koordinaatoreid end sõltumatute ekspertidena, kes on võrdsed teiste hindamiskomisjoni liikmetega. Leiti, et koordinaatoritel on lisaks eksperdi ülesannetele ja koordineerimisele ka EKKA vaate esindamise kohustus kriteeriumite tõlgendamisel.

„Ei tunne rollikonflikti, pigem olnud positiivne muudatus. Saan avaldada arvamust sisu kohta.“
(Hindamiskoordinaator)

„Mina defineerin end ka eksperdina, kui ma seda asja hindama hakkan. Saan aru, et komisjon vaatab vahepeal minu kui koordinaatori poole, aga see puudutab pigem sellist korralduslikku poolt/EKKA vaadet.“ (Hindamiskoordinaator)

Samuti mainisid koordinaatorid, et valdkonna eksperdile vajalikud pädevused kujunevad koordinaatoritel välja töö käigus.

„Mulle meeldib /.../ mõte, kuidas me oleme ekspertideks kujunenud. Tunnen ise ka, et mitmekuuline kogemus on andnud teabe, kuidas asjad olema peavad, tunnen seadusi ja määrusi.“ (Hindamiskoordinaator)

„Kuna ma olen varasemalt kokku puutunud /.../ valdkonnaga, siis ma tajun, et ma oskangi ka valdkonna eksperdina kaasa rääkida teatud küsimustes.“ (Hindamiskoordinaator)

Samas täpsustati, et hindamiskomisjoni töös korrigeerimise ja mitme ülesande ja rolli täitmisel võivad koordinaatoril olulised nüansid tähelepanuta jääda, mis omakorda võivad põhjustada komisjoni töö venimist, kuna kirjutatud aruannet on vaja täiendada.

„Hindamises sõltumatu eksperdina on juhtunud, et ma ei märka neid asju, mida ma EKKA töötajana/koordinaatorina võiks märgata. Vahel ma ei tule sellest rollist välja ning olen üllatunud, kui saan EKKA-lt tagasisidet teema kohta, mida oleksin võinud varem märgata. Lihtne on eksperdi töösse ära „kaduda“. Olles komisjoni liige võib hajuda tähelepanu, mis peaks olema koordinaatoril, ja seetõttu on tulnud hiljem teha pisut lisatööd, millele oleksin koordinaatorina tegelikult kohe tähelepanu juhtida võinud.“ (Hindamiskoordinaator)

Hindamiseksperdid märkisid, et koordinaatori roll komisjonis on väga vajalik eelkõige sidusisikuna, kes vastutab hindamiskomisjoni sujuva töökorralduse eest.

„Minu hinnangul pigem ta püüdis olla või kukkus välja niimoodi, et ta oli sidusisik komisjoni liikmete vahel, kes kooskõlastas, saatis kirju ja organiseeris koosolekuid, ning sidusisik ka EKKA ja komisjoni vahel. Minu silma läbi nagu ei eristunud sellist ühte kindlat rolli.“
(Hindamisekspert)

Samas leidis EKKA juhataja, et koordinaatori roll ja ülesanded vajavad siiski täpsustamist, et see oleks kõikidele osapooltele arusaadav.

„Peab leppima kokku, kes ikka on koordinaator selles komisjonis. Et kas ta on nii-öelda sõltumatu ekspert nagu teised või on ta EKKA esindaja?“ (EKKA juhataja)

Protsessi kitsaskohad

Õppe kvaliteedi hindamise protsessi kitsaskohana töid kõik osapooled välja ajamahukuse, mille peamine põhjus on hindamiskriteeriumite erinev tõlgendamine ja sellest tulenev hindamisaruande korduv muutmine. Lisaks toodi välja vajadus küsida hinnatavalt koolitusasutustelt täiendavat infot kas kirjalikult või intervjuul, hindamiskomisjoni liikmete ebaühtlane panus, koosolekute ja intervjuude aegade kokkuleppimine ning erinevate osapoolte tähtaegadest mitte kinnipidamine.

Hoolimata sellest, et tegemist on lävendipõhise hindamisega, on EKKA töötajate hinnangul peamiseks ajamahukuse põhjuseks, et nii koordinaatorid kui ka eksperdid **tõlgendavad hindamiskriteeriumeid erinevalt**. Erinev lähenemine hindamiskriteeriumitele avaldub nii diskussioonides komisjonide sees kui ka EKKA tagasisides aruandele.

„Hindamiskriteeriumite tõlgendus ei olnud piisava selgusega läbi räägitud/mõeldud. Nii mõnegi tõlgenduse juurde jõuti pärast pikki omavahelisi vaidlusi. Et kuidas tõlgendada üht või teist probleemi, millal otsustada pigem asutuse kasuks, millal kahjuks.“ (EKKA juhataja)

„Esiialgu ei osanudki arvata, et selline olukord tekib lävendipõhisel hindamisel. Kõik tundus lihtne. Inimesed saavad ikkagi erinevalt aru kriteeriumitest ega suuda seda alati veenvalt kirja panna. Seetõttu tulevad aruanded tagasi uuele ringile.“ (Hindamiskoordinaator)

Nii hindamiskoordinaatorite kui ka -ekspertide arvates on protsessi venitanud ühelt poolt **hindamisaruande edasi-tagasi saatmine EKKA ja komisjoni vahel, teisalt EKKA ja koolitusasutuse suhtlus faktikontrolli ajal, kus koolitusasutus on EKKA-le hindamisaruande osas vastulause kirjutanud, mistõttu viietööpäevane faktikontroll kujuneb plaanitust palju pikemaks (nt 5 asemel 15 päeva)**. Need tegevused on nõudnud erinevatelt osapooltelt mitmekordset panust ja on tekitanud arusaamatusi, mis on EKKA ootused komisjonile.

„Mõnikord on tõesti pikemaks veninud olukord EKKA ülevaatamise tõttu. Kui EKKA teeb väga palju muudatusi, siis komisjon peab hakkama sisuliselt uuesti hindama. Seega teeme sageli üht protsessi mitu korda. Tulevikus peab see kindlasti muutuma – peame kriteeriumid omavahel paremini läbi arutama ja ühtsemaid arusaamu kujundama kriteeriumite täitmise osas. Kui komisjonil on oma arvamus, EKKA-l oma arvamus, siis edasi-tagasi pendeldamine teeb selle aruande valmimise pikemaks.“ (Hindamiskoordinaator)

„Pidev ping-pong komisjoni, asutuse ja EKKA vahel. /.../. Nüüd on hakanud tekkima ka sellised pikad venivad sabad ja ping-pong edasi-tagasi ettevõtte ja komisjoniliikmete vahel. Tegelikult toimub teine ping-pong veel – komisjoni hinnangud, arvamused ja EKKA. Meie näitel siin nüüd viimases sügisvoorus venis üks hindamine tohutult pikaks. Alustasime reglemendi järgi, kõik eksperdid vaatasid läbi õppekavad. Koosolekutel osales ka koordinaator, koostasime protokollid, siis läks edasi EKKA-sse kontrollimisele, mis võttis päris pika aja, siis tuli tagasi vastus, mis väga suures osas tegelikult ei aktsepteerinud seda protokollid, mille komisjon oli koostanud. Kuna mina olin sekretär ka, olen siamaani, siis ma pidin selle kõik ringi kirjutama.“ (Hindamiskspert)

„Ma isegi ütleks, et /.../ kui läheb lõpuks EKKA-sse see meie aruanne, siis sealt tuleb mõnikord selliseid kommentaare, et me kõik istume, et appi, kust see siis tuli? Me lähtume nendest seadustest ja koolitusel räägitust ja siis järsku tuleb hoopis mingi kolmas vaade, mis ajab

komisjoni küll hästi segadusse. Ühe korra vist on nii juhtunud ja siis me olime kõik nii, et appi, et, et millest me siis peame nagu lähtuma?“ (Hindamisekspert)

Osade hindamisekspertide sõnul sõltub protsessi kiirus ka **hindamiskoordinaatori panusest ja pädevusest**.

„Meie valdkonnas oli lihtsalt see, et sügisel, kui me läksime ise koolitusele, siis oli esimest päeva tööl ka meie koordinaator ehk tema elas koos meiega sisse. Sellest võib-olla tuli natukene rohkem ping-pongi EKKA ja komisjoni vahel.“ (Hindamisekspert)

Lisaks töid eksperdid välja, et hindamisaruande valmimise venimine on tulenenud ka **koolitusasutuse oskamatuses enesehindamise küsimustikku täita**. Sellest tulenevalt on olnud vajadus täiendavate küsimuste esitamiseks kas kirjalikult või intervjuul.

„Kui olen lugenud neid enesehindamise küsimustike vastuseid ettevõtete poolt, siis need on parajalt segadusttekitavad. /.../. Eks see probleem on ka selles, et enamuse /.../ [valdkonnast] on venekeelne. Ei ole konkreetseid vastuseid, on selline ümber nurga. See tekitab raskusi.“ (Hindamisekspert)

„Meil oli selline juhtum, et kui me saadame sellele koolitusasutusele küsimused ja sealt ei tule vastuseid. Me ootasime vist 2–2,5 nädalat selle taga. Jällegi protsess nii palju nagu pikenes selle võrra.“ (Hindamisekspert)

Mõningatel juhtudel on hindamiskomisjoni tööd pikendanud olukord, kus **koolitusasutused viivad hindamisperioodil veebilehel ja õppekavades sisse muudatusi**. Küsitavusi on tekitanud ka huvide konflikti määratlemine.

„Mul sama teema, et hindamise ajal hakatakse muutma seda infot, mis on õppekavades ja kodulehel. Ühe asutusega meil oli päris mitu koosolekut ja kuna seal oli see huvide konflikti teema ka, siis iga kord, kui me mingid probleemid tõime välja, siis see info läks ka välja ja siis toimus muudatus kodulehel ja siis jälle pidime järgmisel koosolekul üle vaatama, leidsime veel mingeid probleeme, jälle maagiliselt toimus muudatus kodulehel.“ (Hindamisekspert)

„Aga tõesti endal on ka paha tunne, et me saadame ära mingisuguse hindamiskokkuvõtte, kus on rida kehvi hinnanguid, kuigi tegelikult enam nad nagu ei vääriks seda. Kuidas seda ikkagi lahendada, see on küsimus.“ (Hindamisekspert)

Nii hindamisekspertid kui -koordinaatorid viitasid ka **hindamisekspertide ebaühtlasele panusele ja aegade kokkuleppimise probleemile**, millest tulenevalt on samuti hindamisperiood pikenenud.

„Me ei ole piisavalt nõudlikud olnud hindamisprotsesside kavandamisel. Koordinaatoritelt on tulnud tagasiside, et ekspertidega on keeruline aegu kokku leppida.“ (EKKA juhataja)

„Ajamahukaks muudab protsessi ühiste aegade leidmine nii komisjoniga kui ka asutusega juhul, kui on vaja asutust intervjuerida.“ (Hindamiskoordinaator)

Samas on intervjueritud HTM-i ja töötukassa esindajate hinnangul mõistetav, et õppe kvaliteedi hindamise protsess on võtnud oodatust kauem aega, kuna **esimesed hindamised toimusidki n-ö probleemsemates valdkondades**, suurtes koolitusasutustes ja hindamist läbi viinud komisjonid ei olnud veel ühtse meeskonnana koostööd teinud.

„Minu arvates on nad isegi palju jõudnud, arvestades, et tegelikult nad võtavad hästi mahukalt ette – näiteks suured koolid kolme õppekavaga, mida nad siis hindavad täiesti detailselt.“ (EKKA partner)

„Ootus oli jah, loomulikult, et tuleks kiiremini, aga samas me oleme EKKA meeskonnaga nii-öelda kontaktis ja ma ei saa öelda, et see tempo oleks tulnud kuidagi ootamatult. Kuna me oleme saanud enda jaoks nii-öelda prioriteetsed valdkonnad sinna sisse (neid algselt oli ka võib-olla liiga palju), siis tagantjärele mõeldes oleksime võinud võib-olla kohe võtta mingi kolm valdkonda ja siis oleks saanud kiiremini edasi. Võib-olla olime ise ka ambitsioonikamad.“ (EKKA partner)

Võimalused protsessi tõhustamiseks

Peamise lahendusena, kuidas aega kokku hoida, mainisid nii EKKA juhataja, hindamiskoordinaatorid kui ka hindamiseksperdid vajadust hindamisperioodi alguses **panna paika hindamisgraafik kuni pooleks aastaks**. Rangemaid ja selgemaid tähtaegu aja planeerimiseks on intervjuueeritute hinnangul vaja nii ekspertidele kui ka koolitusasutustele.

„/.../ kui oleks pikemaajalisem perspektiiv paika pandud, millal toimuvad hindamised, kas siis poolaasta lõikes või nende kuude lõikes, ja planeerida ka koosolekut, siis oleks veidi lihtsam oma aega planeerida.“ (Hindamisekspert)

„Tegelikult võiks pikemalt ette teada ja ajagraafik poole aasta peale enam-vähem paika panna, et, siis ma teaksin, kuidas oma töö ja tegemistega arvestada (et kus on pingelisem aeg ja kus see, kus on selline hõredam). Et just pikem planeerimine mitte niivõrd palju jooksvalt.“ (Hindamisekspert)

Pikemaajalise hindamisgraafiku kokku leppimine aitab juba protsessi alguses välja selgitada hindamiseksperdid, kellel on hindamiskomisjoni töösse võimalik hindamisperioodil panustada. Ajaplaneerimise toetamiseks ja raamides püsimiseks on EKKA-l kavas kasutusele võtta ka planeerimistarkvara. Samas on oluline, et hindamisprotsessi juhid, koordinaatorid, toetaksid ja tagaksid, et protsess läheks plaanipäraselt.

Komisjoni lühem tööperiood aitab hindamiseksperditel hinnangul vältida olukorda, kus koolitusasutus viib dokumentidesse muudatusi, millest tulenevalt peab hindamiskomisjon korduvalt sama tööd tegema.

„Kas saab äkki nii, et me hindame asju fikseeritud kuupäeva seisuga? /.../. Et kuhu tõmmata see inimlikkuse piir, et see komisjon ei pea igapäevaselt värskendama kodulehte ja vaatama, et ega seal midagi nüüd jälle parandatud ei ole. Selle vastu muidugi aitab see, kui komisjoni tööperiood on lühike, mille jooksul ei jõua nii palju muudatusi sisse viia. Aga paratamatult, kui on probleemne asutus, siis koosolekuid tuleb rohkem.“ (Hindamisekspert)

Täiendavalt kõlas nii ekspertide kui EKKA partnerite suust mõte, et **ühaks hindamisprotsessi põhiosaks võiks olla ka koolitusasutusega intervjuu läbiviimine**.

„See, kuidas koolitusasutus paneb asjad kirja, on üks asi, aga see, mida nad mõtleavad ja kuidas tegutsevad, on teine asi. Me leidsime komisjoni viimasel koosolekul, et tegelikult võiks siis juba lülitada intervjuu põhiprotsessi hulka, kus nad siis selgitavad kõike. /.../. Teeme intervjuu siis ka kohe jutti ära, küsime need kohad üle, mis tunduvad ebamäärased.“ (Hindamisekspert)

„/.../ mõned koolid on tegelikult ka võtnud minuga ühendust (minuga, mitte EKKA-ga) lihtsalt, et arutada, ja on öelnud seda, et nad ei suuda elu sees seda kõike niimoodi sinna kirja panna. Et alati jääb nagu midagi ütlemata või siis komisjon tõlgendab natukene teisiti. Võib-olla siin on ka mõtlemiskoht, et võib-olla mõningatel juhtudel ikkagi siis pakkuda mingisugust lisaintervjuud veebi teel, kui ikkagi ei suuda seda kõike kirja panna. Ma saan aru, et jälle see töö maht kasvab, aga selleks, et kõike kirja panna, selleks peab olema ka see koolitusasutus väga hea kirjutaja. Vähemalt pakkuda seda varianti.“ (EKKA partner)

Erinevate osapoolte kogemus näitab, et **sama hindamiskomisjoni koosseisuga töötamine on efektiivne.**

„Kui need komisjonid moodustatakse, siis nad ei ole ju enne nii-öelda omavahel koostööd teinud. Kui tekib kogemus, siis nad ei pörku enam selliste küsimuste vastu, mis neil alguses olid. Ja selle võrra ka see protsess kiireneb.“ (EKKA partner)

„Meil mingi hetk jäi see grupp vist üsna staatiliselt samaks ja ma tundsin, et see oli äärmiselt hea. Mitte et mul uute inimeste vastu midagi oleks, aga lihtsalt juba töötav kellavärk oli palju efektiivsem.“ (Hindamiskeskspert)

Hindamiskeskspertid tõid välja, et suuremate ja erinevates valdkondades õpet läbiviivate koolitusasutuste hindamisel, kuhu on kaasatud eri valdkondade eksperte, on kõigilt ühtlase sisendi saamine hinnatavates õppevaldkondades väga oluline. Nende kogemustest selgus, et **ekspertide ebaühtlane panus mõjutab hinnangu kvaliteeti ja pikendab hindamise protsessi.** Olukordades, kus hindamisel on erinevad valdkonnad ja osad eksperdid ei täida oma ülesandeid tähtajaks või teevad seda pinnapealselt, on **sekretäril raskem kokku kirjutada ühtlase taseme ja sügavusega aruannet.**

EKKA hindamisaruannete ülevaatamisele kuuluva aja vähendamiseks võiks **hindamisaruande üle vaadata hoopis koordinaator, kes on komisjoniga seotud.**

„Ühelt poolt teeb järelkontroll protsessi natukene pikemaks ja keerukamaks komisjoni liikmetel, eriti sekretäril. Teistpidi võttes on jällegi väga hea, kui on mingi kontroll olemas. Ideaalis minu meelest võib-olla niimoodi, et see koordinaator, kes on hindamiskomisjoni liige ongi juba ka EKKA esindaja. Ta teab seda keelt ja sõnastuse eripärasid, vaatab kontrolliva pilguga üle, et komisjoni liikmete arvamused väga subjektiivseks ei muutuks, mis on kerge tulema. Ehk siis kui ta ühelt poolt koordineerib komisjoni tööd ja teiselt poolt on EKKA esindaja, ei peaks nagu minema veel kolmanda osapoole juurde seda kõik üle kontrollima, mis meie näitel võtab ikkagi üsna palju aega. Et see oleks ideaalvariant.“ (Hindamiskeskspert)

Täienduskoolituse õppe kvaliteedi hindamise protsessiga seotud osapooltelt uuriti lisaks, kuidas tagada, et hindamine näitaks koolitusasutuse kui terviku võimekust kvaliteetset õpet pakkuda ja millised on võimalused hinnatavate õppekavade valimi koostamisel. **Nii EKKA hindamiskoordinaatorid kui juhataja jõudsid järeldusele, et suuremate asutuste puhul on piisav valimisse arvata kolm õppekava.**

„Arvan, et kolme õppekava põhine valim on asjakohane ja väiksemate puhul võiks täitsa piirduda ainult ühe või kahega või süvitsi minna ühte ja vaadata kõrvale igaks juhuks paari veel. Või siis kõigepealt vaadatagi õppekavadele peale ja otsustada, millisega edasi minna. Aga kuidas valida oleneb jälle, millega tegu on. Kui on tõesti nt 20 õppekavarühma, siis valiksin välja need õppekavad, mis on seotud kutsestandarditega, mingi spetsiifilise keskkonna vajadustega

(nt keevitajad või mehaanikud) ja kus on kõige rohkem õppijaid (kui me saaks selle kohta andmeid).“ (EKKA juhataja)

„Kogemust ei ole küll palju (ainult 6 asutust), aga ühe puhul, kus olid kolmest valdkonnast õppekavad, hädad olid samad.“ (Hindamiskoordinaator)

„/.../ me saame ikkagi läbilõike kätte, kui kolme kava puhul kipuvad vead korduma. Me ei saa kindlasti seda hinnatavate õppekavade arvu väga suureks paisutada.“ (Hindamiskoordinaator)

EKKA partnerite esindajad peavad riskantseks kolme õppekava põhise valimi põhjal järelduste tegemist, kuid tõdevad, et õppekavade valimi suurendamine ei kiirenda protsessi ja tõstab halduskoormust.

„1 kuni 3 õppekava alusel üldistamine on riskikoht. Eriti kui hinnatakse 1 õppekava, kus see hinnang võib olla positiivne, aga tegelikult teistes õppekavades tegelikult nii hea ei ole see kvaliteet. Kui vaadataks kõiki õppekavu, siis ei oleks kahtlust.“ (EKKA partner)

„Kõikide vaatamine läheb halduskoormuse koha pealt kohutavalt suureks. Pigem lihtsalt peame millegagi suutma edasi elada ja valimi põhjal [hindama].“ (EKKA partner)

Hindamiskriteeriumid

Kuna hindamiskriteeriumite tõlgendamine on osutunud hindamisprotsessi käigus üheks suurimaks väljakutseks, siis uuriti intervjueeritult õppe kvaliteedi hindamise kriteeriumide (vt pkt 2) arusaadavuse ja asjakohasuse kohta täpsemalt. Järgnevalt on esitatud intervjueeritute arvamused nende hindamiskriteeriumite osas, mis tekitasid enim küsimusi ja erinevaid tõlgendusi – kriteeriumid 1, 2, 3, 4, 6, 9 ja 10.

Hindamiskriteerium nr 1: Õppekava nimetus väljendab võimalikult täpselt täienduskoolituse sisu. Mitmed osapooled tõid välja, et kriteeriumit nr 1 on võimalik mitmeti tõlgendada. Eriarvamusi on tekitanud „võimalikult täpse“ vastavuse hindamine, mis on subjektiivne. Seetõttu ei ole mitmete intervjueeritute hinnangul õppekava nimetuse hindamine eraldiseisvalt asjakohane, ja seda saaks hinnata teiste kriteeriumide all.

„/.../ siin on lahinguid peetud selle üle, kas nimetus ikkagi väljendab täpselt või ei väljenda. Vaadelda teda eraldi kriteeriumina ei ole asjakohane.“ (EKKA juhataja)

„Minu mõte on osadest kriteeriumitest siiski loobuda. Näiteks üks on nimetuse kriteerium, kuna see on segane, sest on keeruline öelda, mida tähendab „võimalikult täpselt“. See on subjektiivne hinnang, mis on suur vaidluse koht. Kui ma näen, et koolituse nimi on väga mööda, siis saab seda käsitleda kriteeriumi nr 3 all, kus me räägime sisust. See [nimetus] võib-olla ei vääri eraldi kriteeriumit.“ (Hindamiskoordinaator)

„Olen väsinud vaidlustest, kas nimetus vastab sisule või mitte. Võib-olla oleks tõesti mõistlik see integreerida mujale. Täiesti välja ei jäta, kuna see on tihtipeale oluline asi. Aga kas ta päris oma sellist kriteeriumit väärrib, pigem ei.“ (Hindamiskoordinaator)

Hindamiskriteerium nr 2: Õppekava õpiväljundid kirjeldavad, milliseid oskusi, teadmisi ja/või hoiakuid koolitusel osaleja omandab. Ekspertid tõdevad, et

täienduskoolitusasutustele on õppekava õpiväljundite kirjeldamine keeruline. Seda näitavad ka hindamistulemused. Lisaks on õpiväljundite hindamine ekspertidele väljakutse.

„Kõige rohkem näib, et probleeme on õpiväljundite selge sõnastamisega, et leida konkreetsed ja sidusad seosed vajadusel ka kutsestandarditega.“ (Hindamisekspert)

„Ühelt poolt ei saadud aru, mis asi on õpiväljund. Ja teiseks see, kuidas neid oli sõnastatud, ei vastanud ka TÄKS-ile. Seda oli komisjonil keeruline hinnata. Siin oli see enesejuhtimise teema ja inimese eneseareng, kus on ka neid sõnastusi keeruline paika panna [teab, oskab ja analüüsib].“ (Hindamisekspert)

Näitena tõi üks ekspert juhtumi, kus õpiväljundid ei olnud õppekavas eraldi välja toodud ja neid tuli otsida ja tuletada reklaamteksti seest. Teised eksperdid nentisid, et neid juhtumeid on olnud veelgi.

„Vaieldamatult on kõige rohkem probleeme õpiväljunditega. Just seepärast, kuidas ettevõteted on [õpiväljundeid] kirjeldanud. /.../ mitme puhul ei olnud õpiväljundeid välja toodud ja sa pidid otsima midagi, mis võiks äkki olla õpiväljund.“ (Hindamisekspert)

Hindamiskriteerium nr 3: Õpiväljundites ja õppe sisus kirjeldatud on võimalik etteantud õppeajaga saavutada. EKKA juhataja ja partnerid leidsid, et selle kriteeriumi hindamine on väga vajalik, kuid samas öeldi kogemuse põhjal, et õppeaja piisavust on sageli keeruline põhjendada.

„Õppeaja kriteeriumi puhul mina ka jälle ütlen, et see on selline hästi keeruline hindamise koht. Siin peab ikkagi suutma väga selgelt välja tuua need põhjused. Ja seda on keeruline ka kohtus kaitsta hiljem. Võimalik on argumenteerida, aga tõsikindlalt väita ei ole võimalik.“ (EKKA juhataja)

Hindamiskriteerium nr 4: Kui täienduskoolituse eesmärk on anda koolitusel osalejale õigus mingis valdkonnas tegutsemiseks või vastava õiguse taotlemiseks (nt kutse), siis õppe sisu, õpiväljundid ja nende saavutamise hindamine arvestab õigusaktides, kutsestandardites sätestatud nõuetega. Hindamiseksperdid tõid välja, et koolitusasutused märgivad sageli õppekavades, et koolitus baseerub kutsel, kuid ei selgu, millisel, ja kas koolitus valmistab ette ka kutseeksami sooritamiseks. Mõned koolitusasutused ei ole teadlikud, et on erialasid, kus õppekava peab olema kutsestandardiga kooskõlas. Koolitusasutuste vigane või puudulik kutsele viitamine õppekavades on ekspertide sõnul tekitanud komisjonides vaidlusi, kas kriteeriumi hindamine on relevantne või mitte.

Hindamiskriteeriumid nr 6 (Koolitusasutus tagab, et koolitus on läbi viidud kodulehel avaldatud või tellijaga kokkulepitud õppekava kohaselt.) ja nr 10 (Koolitusasutus tagab täiskasvanud inimese õppimise ja enesearengu sihipärase toetamise.) on intervjueeritute arvates kõige segadusttekitavamad õppe läbiviimise hindamise kriteeriumid. Nii intervjueeritud hindamiseksperdid kui ka -koordinaatorid tõid välja kitsaskohad, mis on tekkinud kriteeriumite nr 6 ja 10 hindamisel. Tegemist on kriteeriumitega, mis eeldavad täienduskoolitusasutuselt, et koolitus on läbi viidud kodulehel avaldatud või tellijaga kokkulepitud õppekava kohaselt ning täiskasvanud inimese õppimise ja enesearengu sihipärase toetamist. Sageli ei ole täienduskoolitusasutused enesehindamise küsimustikes neid teemasid piisavat selgitanud ega analüüsinud, mistõttu peavad hindamiskomisjonid

küsima täiendavaid küsimusi kas kirjalikult või intervjuul. Samuti ei ole päris selge, mida nende kriteeriumite sisud on seaduse miinimumnõudena mõeldud. Seetõttu ei oska asutused sageli tõendada, et nad täidavad neid nõudeid. Ekspertidele valmistab raskusi, kuidas hinnata nende sisu täitmist ja kas see on üldse võimalik.

„Meil on tekitanud küsimusi pigem 6. ja 10. kriteerium. See on see, et koolitus on läbi viidud kodulehel avaldatud kokkulepitud õppekava kohaselt. Tihtilugu nad ei saa aru – ütlevad, et meil on ju õppekava ja me usaldame oma koolitajaid, ja on selge, et nad jälgivad seda õppekava. See, mida asutus peab tegema, jääb neile hämaraks.“ (Hindamiskspert)

„Meil oli ka selle sama 6ndaga see küsimus, et hästi palju oli selliseid asutusi, mis on nii-öelda ühe mehe bänd. Et kui ta ise on selle koolitusasutuse juht, ise viib koolitusi läbi, siis kuidas hinnata seda, et kas see ka mingi kokkuleppe kohaselt on läbi viidud?“ (Hindamiskspert)

„Väga paljudele jääb see hämaraks, et mida see küll tähendab. See kontseptsioon on mitmetele võõras. Ei saada aru, kas üldse koolitusasutusel võiks või peaks olema mingeid kohustusi selles suunas. Nad teevad oma koolituse ära nii hästi, kui nad suudavad, ja ongi nagu esimesest koolituspäevast kuni viimaseeni nende vastutusala. Et nad ei käsitle ennast selliste elukestva õppe agentidena.“ (Hindamiskspert)

„/.../ 6ndale peale vaadates ütlesin, et meil ei ole võimalik seda hinnata. Me ei suuda hinnata, kas ta ka tõesti kodulehel avaldatud õppekava alusel koolituse läbi viib. Selles mõttes võiksim me vabalt selle välja jätta – mitte kuidagi ei saa me selle hindamisformaadi raames teada, et reaalsuses ei tehta koolitust selle õppekava alusel, mis on ideaalses korras.“ (EKKA juhataja)

Hindamiskriteerium nr 9: Koolitusasutus kogub täienduskoolituse kohta tagasisidet. Seda kriteeriumit peavad intervjueeritud pigem sisutühjaks, kuna see kohustab koolitusasutust õppijatelt tagasisidet küll koguma, kuid ei suuna asutust tagasisideuuringute tulemusi analüüsima ega kasutama arendustegevustes (õppekavad, koolitajad, koolituse korraldus), mis oleks kvaliteedi edendamisel oluline.

„Jätaksin ära kriteeriumi 9, kuna seda on vaadatud ka veebilehtede hindamisel. Selle hindamine täna midagi täiendavalt juurde ei anna, sest seadus on selle koha pealt väga üldsõnaline ja me siin tehniliselt konstateerime fakti.“ (Hindamiskoordinaator)

„Üheksas kriteerium sellisel kujul ei ole mõistlik, et koolitusasutus kogub täienduskoolituse kohta tagasisidet. Aga seda, kas ta midagi ka teeb sellega, me siin ei küsi ja seadus seda ka ei ütle.“ (EKKA juhataja)

Intervjuudel pakuti ka ideid osade kriteeriumite integreerimiseks. Näiteks saab hinnata ühe kriteeriumi all nii õppekava nimetust, õpiväljundite saavutamist ette nähtud õppeajaga kui ka kutsestandardile vastavust. Niisamuti on võimalik siduda tagasiside tulemuste rakendamine koolitajate kvaliteedi tagamisega või õppekava elluviimisega.

„Siin pigem tuleks kombineerida need 1., 2. ja 4. kokku üheks selliseks terviklikuks kriteeriumiks ja siis on võimalik seda sisuliselt hinnata.“ (EKKA juhataja)

„Samamoodi saab täiskasvanud inimese sihipärase toetamise integreerida 6. kriteeriumisse, kus nad peavad rääkima, kuidas nad õppekava ellu viivad. Seal peavad nad siis rääkima, kuidas nad seda õppekava ellu viivad, et õppijad saaksid õppida. Et nad räägikski, kuidas õpetamine toimub.“ /kõik nõustuvad/ (Hindamiskoordinaatorid)

Samas, kui uuriti, kas mõnest praegusest kriteeriumist võiks loobuda, siis ühtset arvamust ei olnud. Kõige enam jäi koordinaatorite intervjuudel kõlama mõte, et hindamiskriteeriumite koondamisel või nende vahel valiku tegemisel tasub edaspidi jätkata **õpiväljundite ja nende saavutamise etteantud ajaga hindamisega (kriteerium 3). Samuti, kas koolitus on läbi viidud vastavalt tellijaga kokku lepitule (kriteerium 6)**. Teatud valdkondades (nt sotsiaaltöö ja nõustamise ning mehaanika ja metallitöö) on vajalik hinnata ka kooskõla kutsestandarditega (kriteerium 4) ning õppekeskkonna nõuetele vastavust (kriteerium 7). Mõned koordinaatorid peavad vajalikuks ka nimetuse (kriteerium 1) ja koolitajate olemasolu hindamist (kriteerium 8). Partnerite hinnangul on aga kõik kriteeriumid vajalikud.

„Meie jaoks on kindlasti primaarsed kõik, mis puudutavad õppekava, õpiväljundeid, nende saavutatust ajaga, seotust kutsestandardiga ja õppekeskkonda.“ (EKKA partner)

Samas leidsid EKKA partnerid, et kriteeriumite sisukamaks muutmine ja põhjalikum hindamine ei muuda õppe kvaliteedi hindamise protsessi kiiremaks. Nende **hinnangul on pigem vajalik hindamiskriteeriumite eristamine olulisuse järgi, st anda neile erinev kaal/olulisus**.

„Ma ei jätaks ühtegi välja, aga kui annaks panna erinevaid kaalukategooriaid, siis tõesti viimased, mis ei ole nii olulised, saaksid natukene väiksemad punktid. Aga ma välja ei jätaks.“ (EKKA partner)

„Mina ka välja ei jätaks, aga samamoodi tunnetan, et erinev kaal on nendel. Kõigi taga on ju oma *point*.“ (EKKA partner)

„Need on olulised, aga need ei ole kõik sama kaalukaasiga. Mina ei ütleks, et midagi peab siit välja jääma, aga mina ütleks, et need võiks jah olla erineva kaalu või prioriteetsusega (ühed, mis annavad rohkem punkte, ühed vähem punkte). Õppekeskkond minu meelest on hea näide – see on oluline, et mul oleks tore, mõnus, et ma tunneks ennast turvaliselt, et mul oleks õppevahendid. Aga kui ma mõtlen seda, et kas ma saavutan õpiväljundid või mitte versus õppekeskkond (mis kohati on nagu, kas mulle meeldib või ei meeldi), siis tegelikult see õpiväljundi saavutamine on palju-palju olulisem.“ (EKKA partner)

Kokkuvõtvalt võib intervjuude põhjal öelda, et **hoolimata TÄKS-i ja täienduskoolituse standardi nõuetele ja juhendmaterjali soovitudele tõlgendavad erinevad osapooled hindamiskriteeriume erinevalt. See on tekitanud vaidlusi ja pikendanud hindamisprotsessi**. Ilmnes, et nõuetele vastavuse hindamisel soovivad hindamiskomisjonid sageli anda põhjalikum ja sisulisema hinnangu, kui kriteerium ette näeb.

„Aga lõpetamise tingimuste juures on minu arvates probleemiks see, et meie komisjonid kipuvad hindama midagi, mille hindamine on võimalik tegelikult alles siis, kui komisjon on näinud juba täpsemalt seda, millised on hindamiskriteeriumid, milliseid meetodeid koolitaja kasutab. /.../. Siin me läheme juba väga sisulistesse hinnangutesse. Kui on eesmärk, et meil on vaja kuidagi kokku tõmmata protsessi, ressursimahukust, ajamahukust, siis me nagu liiguks hoopis teises suunas.“ (EKKA juhataja)

„Segadus on ka on ka selles, et juhendmaterjal on meil justkui olemas ja TÄKS-ist peaks lähtuma, siis osade soovitude peale, mis me soovisime komisjoni liikmetena anda, ütles koordinaator, et see ei ole nõue nendele koolitusasutustele, vaid see on soovitus.“ (Hindamiskspert)

Hindamiskomisjonide koostöö ja hindamisaruannete kvaliteet

Hindamiskomisjonide koostöö

Intervjuudel käsitleti ka hindamiskomisjonide koostööd – kui palju ja millise taustaga hindamiskespetide kaasamine õppe kvaliteedi hindamisse on kõige kasulikum ning kuidas muuta komisjonide tööd tõhusamaks.

EKKA partnerite ja hindamiskoordinaatorite sõnul annab **kõige parema tulemuse ekspertide kaasamine, kellel on valdkonnas praktiline kogemus ja kes on kursis ka hariduse valdkonnaga laiemalt**. Leiti, et kui universaalsete oskustega inimeste leidmine on keeruline, siis tuleb komisjonide komplekteerimisel lähtuda sellest, et erinevate ekspertidega oleks kaetud nii erialane pädevus kui ka haridusvaldkonna tundmine. **Ekspertide valik peab olema läbipaistev**.

„See mitmekülgsus, et nad on reaalselt töömaailmaga kursis ja samas on hariduse valdkonnas, see kombo [kombinatsioon] annab parema tulemuse.“ (EKKA partner)

„Mina olen ka seda meelt, et seal peaks tekitama kuidagi mingisuguse sellise kombo [kombinatsiooni], et meil ei ole universaalseid eksperte. Me ei jõua neid kinni maksta. Ma tean, et EKKA-l on nagu omamoodi printsiibid. Aga meid on natukene häirinud, et võib-olla peaks hindaja kompetentsus või see profiil olema natuke läbipaistvam kui praegu on. Meie inimesed on olnud ekspertide valimise juures ja meil on mõnikord tekkinud küsimusi, et mispärast just sellised valikud?“ (EKKA partner)

Enamik hindamiskespete leidsid, et hindamiskomisjonide töö sujus kõige paremini, kui komisjoni töös osales kolm hindamiskespeti ja EKKA koordinaator, laiemale valdkondade puhul, mis hõlmavad erinevat spetsiifikat, ka neli.

„Meil oli kogu aeg kolm komisjoni liiget ja see oli meie teema puhul täiesti piisav, rohkem oleks olnud juba ressursi raiskamine.“ (Hindamiskespet)

„Kui on rohkem, näiteks neli, viis, kuus liiget, siis ma kardan, et see arvamuste paljusus juba läheb liiaks. Võtab rohkem aega, ressursi ja võib-olla ka kokkulepetele jõudmine on pisut keerukam.“ (Hindamiskespet)

Samuti töid nii hindamiskespetid kui ka -koordinaatorid välja, et **sama hindamiskomisjoniga erinevate koolitusasutuste hindamine on efektiivne ja mugav**. Eriti kehtib see siis, kui hinnatakse ühele valdkonnale keskendunud koolitusasutusi.

Samas selgus, et põhiliseks väljakutseks hindamiskomisjonide koostöö sujumisel on **hindamiskespetide ebahühtlane panus**, mida on esinenud isegi juhtudel, kui komisjoni töö iseenesest on ladus. See on teatud juhtudel lõppenud ka ekspertidega koostöö lõpetamisega. **Ekspertide baasis on aga üsna vähe eksperte**, kelle vahel valida, mistõttu tuleb teinekord eksperdi kehva tööga leppida. See paneb teised komisjoniliikmed ebamugavasse olukorda.

„Minul on olnud väga head komisjonid ja sekretärid. Ma olen olnud sellises roosamannas võrreldes mõne teise komisjoniga. Mul on näiteks üheks väljakutseks kindlasti ekspertide erinev panus. Ühte eksperti peab pidevalt taga ajama ja utsitama. Ja seda on näha ka, et teised komisjoni liikmed ja nende töö on häiritud. Ja siis peabki olema see koordinaator seal see, et

saada kõigilt see panus kätte. Olla motiveeriv, et kõik panustaks ühtemoodi. Nagu personaalne sekretär ...“ (Hindamiskoordinaator)

„Kui mõni ekspert on tõendanud, et ta ei ole enam koostöövõimeline, ja vaatamata korduvatele märkustele ei ole panustama hakanud, siis ma lihtsalt ei kasuta teda enam. Aga ega meil eriti neid „loopida“ pole minu valdkondades. /.../ [valdkonnas] on see pink pikem, aga mul ei ole. Teinekord ongi nii, et hambad ristis kannatad ära ja püüad ikka nagu inimest utsitada.“ (Hindamiskoordinaator)

„Mul on praegu selle sügise jooksul neli eksperti, kellega ma enam koostööd ei tee.“
(Hindamiskoordinaator)

Üks hindamisekspert mainis huvide konflikti esinemist hindamisekspertide hulgas ja rõhutas, et EKKA peab **senisest selgemalt kommunikeerima huvide konflikti küsimust**, et vältida juhtumeid, kus hindamiskomisjoni liige on hinnatava koolitusasutusega seotud.

„Kuigi alguses peaks tegema selle huvide konflikti deklaratsiooni, et mul ei ole selle asutusega mingit huvide konflikti, siis ma arvan, et see tuleks kuidagi selgemalt formuleerida, sest ühe asutusega oli ühel komisjoni liikmel isiklik seos. Ja sealt tuli väga palju pehmendavat /.../. Ülejäänud komisjoni liikmed vaatasid täielikult kõrvalseisjana, nad ei teadnud midagi siseelust, või et kuidas seal asju aetakse. Ja siis tuli ühelt lihtsalt siseinfot: et tegelikult nad teevad nii ja naa.“ (Hindamisekspert)

Kuna nn universaalsete oskuste ja motiveeritud hindamisekspertide leidmine on osutunud väljakutseks, soovitasid intervjuueeritud **ekspertide andmebaasi suurendada**.

„Eksperte võiks rohkem leida, sest meie valdkonnas on praegu hästi vähe valida, et keda sinna komisjoni üldse panna /.../. Natukene võiks seda ekspertide ringi proovida laiendada. See ei tähenda, et see üks ekspert peabki seal poole aasta jooksul kuus õppekava hindama, aga et ta on olemas, kui on mingi spetsiifika vajalik ja tal on põhimõtteline valmisolek liituda tööühmaga.“ (Hindamisekspert)

„Kui me teame, et meie hindamised jätkuvad, siis me peaks ikkagi ekspertide pinki suurendama.“ (Hindamiskoordinaator)

Samuti soovitati kõikide asjaosalistega, eriti hindamisekspertidega, **olla võimalikult paindlik**, eesmärgiga saada kätte nende väärtuslik panus.

„Mul on tunne, et kogu seda aruande koostamise protsessi tuleks ladusamaks teha. Paindlikkust äkki sinna aruande koostamise protsessi sisse tuua, kasutades maksimaalselt ära kõikide inimeste tugevusi. /.../. Selle asemel, et käia kaks nädalat peale ühele eksperdile, et ta kirjutaks oma osa (see on ka üks põhjus, miks venib aruande koostamine), võtta ta telefoni otsa ja küsida kriitiliste kohtade kohta küsimusi.“ (EKKA juhataja)

Hindamiskoordinaatorite arvates aitaks protsessi kiirendada ja hindamiskomisjonide tööd efektiivsemaks muuta senisest **suurem panustamine eeltöö tegemisele, lisaks tuleks katsetada ekspertide vahelist tööjaotust hindamiskomisjonide sees ja teatud juhtudel ka koordinaatori suuremat eeltööd**.

„Rohkem tuleb eeltööle panustada, et koosolekuks oleks kõigil eeltöö tehtud.“
(Hindamiskoordinaator)

„Võib-olla suurte asutustega saab teha nii, et mingi osa ekspertidest hindavad ära õppekava ja mingi osa tagumised kriteeriumid? Et mitte panna neid kokku.“ (Hindamiskoordinaator)

„Kunagi lipsas läbi mõte, et koordinaator täidab eelnevalt pool aruannet ära ja siis kaasab eksperte teatud kriteeriumite hindamisse. Seda olen enda kordushindamise komisjoni töös rakendanud. Asutusel oli kolm negatiivset hinnangut (2, 3 ja 5). 5nda hindasin ise ära, mul polnud selleks vaja komisjoni hinnangut, kas tõendi/tunnistuse väljastamise info on piisav. Aga ma kaasasin eksperte õpiväljundite ja nende saavutamise hindamisse. Aga neid kriteeriume ei ole minu meelest palju, mida koordinaator saaks üksi ära täita.“ (Hindamiskoordinaator)

Hindamisaruannete kvaliteet ja võimalused kvaliteedi ühtlustamiseks

EKKA edastab hindamiskomisjonide töö ehk õppe kvaliteedi hindamise tulemusel valmiva hindamisaruande lisaks hinnatavale asutusele ka oma partneritele – HTM-ile ja töötukassale. Nemed saavad hindamistulemuste põhjal langetada täienduskoolitusmaastikku puudutavaid otsuseid ja kujundada poliitikaid, sealhulgas seadusandlikul tasandil. Sellest tulenevalt uuriti EKKA juhatajalt ja partnerite esindajatelt kui kõrvaltvaatajatelt arvamust hindamisaruannete sisukuse ja kvaliteedi kohta. Ideid kvaliteedi ühtlustamiseks pakkusid arutelude käigus ka hindamiskoordinaatorid ja hindamiseksperdid.

Nii EKKA juhataja kui ka partnerid viitasid **hindamisaruannete ebaühtlasele kvaliteedile ja erinevale detailsusastmele**. Samas tõdeti, et aruanded on ajas muutunud oluliselt paremaks.

„Need hindamisaruanded, mis meil tegelikult täna on, siis minu meelest need on hästi erinevad. Et osad on sellised väga head ja teised on nagu tagasihoidlikumad. Et sealt on kohe see käekiri nagu näha. Et võib-olla nüüd need viimased hakkavad ühtlustuma, aga just need esimesed, mis nad kõik tulid, et vahe oli hästi märgatav.“ (EKKA partner)

„Sageli on probleem ikkagi see, et ei suudeta eriti elegantselt siduda analüüsi järelduse ja hinnanguga.“ (EKKA juhataja)

Intervjuudest selgus, et hindamisaruannete kvaliteeti mõjutab kõige enam **hinnangute ebapiisav põhjendatus**. Partnerite sõnul on osad hindamisaruanded sisaldanud ebapiisavalt põhjendatud hinnanguid, mille põhjal ei ole võimalik teha argumenteeritud otsuseid. Näiteks puudutab see kriteeriumit nr 3, mille alusel hinnatakse, kas koolituse õpiväljundid on ette nähtud õppeajaga saavutatavad.

„Mõned sõnumid tunduvad tõesti päris jõulised. Kui nad näiteks ütlevadki, et sellise koolitusmahu juures sa ei suuda seda väljundit või seda teemat edasi anda, siis mina koolitusasutuse pidajana tahaks täpselt lugeda, et kust sa siis võtad selle? Et kas seal on mingi matemaatiline tehe taga, või kust see tuleb? Sest see, et näiteks 400 tunniga ei saa juuksuriks, seda nagu ei pea selgitama. Aga et näiteks 80 tunniga sa ei õpi ära Excelit, aga õpid ära 100 tunniga, siis see vahe on juba nii väike. Seal ma tahaks aru saada, et kuidas sa ütled mulle, et ma ei suuda seda teha, kui mul tegelikult kliendid annavad täna positiivset tagasisidet. Võib-olla mingid asjad lõpevad seal ka kutseeksami tegemisega, ükskõik, kas see õppekava on selle eeldusega koostatud või mitte.“ (EKKA partner)

„Kui vaatan nendele hindamistele sellest vaatevinklist, et kui peaksin nüüd riikliku järelevalvega edasi minema neid hinnanguid aluseks võttes, siis ma jääksin kohati kindlasti häтта. Jah, et see hinnangulisus ei ole võib-olla alati väga selgelt põhjendatud, et ei saa TÄKS-ist ega standardist kinni võtta.“ (EKKA partner)

Hindamisaruannete kvaliteedi tagamisel on oluline **hindamiskspertide tase ja panus**. Intervjueeritud mainisid **ekspertide koolituse olulisust**, kuid nentisid, et koolitus ei võimalda välja selgitada ekspertide motivatsiooni hindamisprotsessi panustamisel.

„Kindlasti võiks [hindamiskspertide] koolitus olla natuke teistmoodi üles ehitatud. Mitte olema üks päev, vaid mitu päeva näiteks mingi perioodi jooksul ja sisaldama erinevaid harjutusi.“ (EKKA juhataja)

„See koolitus enne hindamisprotsessi on äärmiselt vajalik ja see aitab ette valmistada küll, aga ma arvan, et see ei võimalda koordinaatoritel hinnata seda, kui valmis on see inimene päriselt panustama sellesse protsessi.“ (Hindamiskspert)

Koordinaatorite hinnangul aitab aruannete kvaliteeti ühtlustada **hindamiskriteeriumite tõlgendustes kokku leppimine** ja kogemus sarnaste küsimuste lahendamisel. Neid kogemusi on oluline jagada nii koordinaatorite kui ka ekspertidega.

„Minul on küll hea meel nende arutelude üle, mis meil on olnud. Koordinaatorite koosolekutel tuleb häid kokkuleppeid läbi näidete. Ärme neid ära jätta.“ (Hindamiskoordinaator)

„Meil on täna õnneks juba see kogemus, et meil on mingid asjad, mida me oleme varasemalt hinnanud ja kus /.../ on ajalooline mälu olemas.“ (Hindamiskoordinaator)

Lisaks rõhutati ka sekretäride töö olulisust.

„Sekretäri roll on ikkagi väga oluline roll. Sekretäri peab olema võimalus ka töötada vastavalt oma tööstiilile. Et me ei pea ka väga rangelt raamidesse seadma, kui meil on väga head sekretärid, kellel on oma tööstiil juba välja kujunenud.“ (EKKA juhataja)

Samuti soovib EKKA juhataja, et sekretäri ülesandeid peaks hindamiskomisjonides täitma EKKA hindamiskoordinaatorid.

„Koordinaator võiks võtta komisjonis sekretäri rolli selles mõttes, et tema ongi see, kes kogub ekspertide arvamusi kokku, suunab neid, ühtlustab hinnanguid ja esitab võib-olla lisaküsimusi, kui näeb, et eksperdid liiguvad nagu vales suunas. /.../. Aga võibolla ei pea see kõikide komisjonide puhul nii olema.“ (EKKA juhataja)

EKKA partnerite esindajad aga tunnistasid, et **selgemaks peavad muutuma täienduskoolituse läbiviimise kvaliteedile esitatud nõuded riiklikes regulatsioonides, millel EKKA hindamiskriteeriumid põhinevad**.

„Hindamisaruannete alguses on alati ilusti viidatud, et kas siis vastab TÄKS-ile ja standardile või siis ei vasta. Ja siis, kui teed selle hinnangu lahti, siis osades hinnangutes, ma saan aru, et hindamiskomisjon on jõudnud mingisugusele seisukohale. Aga teinekord, kui ma olen selle läbi lugenud, siis ma ise hakkab ka mõtlema, et hindamiskomisjon leidis, et see õppekava pealkiri ei vasta sisule, ja seal on tegelikult ka kenasti välja toodud, et mis siis nagu häirib või mis on vale. Aga lõppkokkuvõttes on see ikkagi nagu sõna-sõna vastu. Ta on selles mõttes subjektiivne, et hindamiskomisjon leidis, et ei vasta sisule, aga samas on nagu ümber lükatav ... Et võib-olla on see meil ka standardi küsimus, mis vajaks täpsustamist.“ (EKKA partner)

„/.../ ilmselt meil tuleb ka endale siin otsa vaadata just nimelt selle standardi täpsustamise koha pealt.“ (EKKA partner)

Intervjuudest selgus, et ühest küljest on teatud hindamiskriteeriumid küll mitmeti tõlgendatavad, **samas rõhutati positiivsena hindamiskomisjonide kriitilist meelt**, mis suunab tähelepanu probleemsetele nüanssidele õppekavades ja õppe läbiviimise kvaliteedis.

„Et need kriteeriumid [õpiväljundid ja õppeaeg] ongi raskesti hinnatavad ja siin on väga suur tõlgendamisruum. Ühelt poolt on need suured probleemkohad ja selles mõttes on meie komisjonid tublid, et nad on olnud väga kriitilised nende kohtade peal. Need on väga olulised signaalid. Seal on küll need probleemid, et me ei oska võib-olla alati põhjendada, nagu välja tõin (sellega peame tegelema ja paremini argumenteerima), aga see, et nad on negatiivsetena välja tulnud meie hindamisest, see on absoluutselt asjakohane ja väga hea. Me saamegi nüüd need suure kella külge panna.“ (EKKA juhataja)

Hindamistulemuste põhjused

2021. aasta alguseks oli hinnatud 25 täienduskoolitusasutuse õppe kvaliteeti. Nendest 6 asutuse hinnangud olid positiivsed, ülejäänud olid negatiivsed. Peamine kitsaskoht puudutas õppekavade kvaliteeti (peamiselt õpiväljundite sõnastust ja ette nähtud õppeaja jooksul õpiväljundite saavutamist). Õppe läbiviimise kvaliteedi miinimumnõuete täitmisega nii sageli probleeme ei esinenud. Nii EKKA juhatajalt kui ka partnerite esindajatelt uuriti nimetatud tulemuste võimalikke põhjuseid.

Intervjueeritutel uuriti, kas seda põhjustavad liiga kõrged nõudmised (TÄKS-i lävend) või on tegemist pigem kriteeriumite tõlgendamise küsimusega. Kui EKKA partnerite sõnul võib tegemist olla liiga rangete nõudmistega, sest ärimaailmas tegelevatele koolitusasutustele on haridusvaldkonna nõuded võõrad, siis EKKA juhataja hinnangul on küsimus tõlgendamises.

„Ma arvan, et osade jaoks on liiga kõrge tõesti. Eriti nendele, kes tulevad sealt ärimaailmast, siis nad peavad ennast kõigega kurssi viima ja tegelikult nad ei suuda ennast kurssi viia. See tähendab, et me räägime erinevat keelt. Ma arvan, et osad koolitajad ka tõlgendavad võib-olla seadust kuidagi niimoodi, nagu neile endale kasulik on.“ (EKKA partner)

„Ma arvan, et TÄKS-i lävend ei ole küll kõrge. Pigem on tõlgendamise küsimus. Nii mõnigi on madal (näiteks tagasiside kogumise punkt).“ (EKKA juhataja)

„/.../ me hindame, kas TÄKS-i nõuded on täidetud, mis on miinimumtase. See ei ole ideaalne täienduskoolitus, vaid see on miinimumtase, mis peab olema täidetud, et üldse jutule kedagi võetaks. Me kipume seda unustama.“ (EKKA juhataja)

„Lisaks siia juurde, et koolitaja on ikkagi äriettevõtte ja ta lähtub eelkõige konkurentsist selles valdkonnas. TÄKS on tema jaoks täiesti teisejärguline, eesmärk on ikkagi saada see klient lõa otsa ja siis võimalikult palju meelitada ostma. Ja loomulikult, mulle tundub, et väga paljudel koolitajatel ei ole missiooni, et nad tõepoolest tahavad anda ainult parimat.“ (EKKA partner)

Negatiivsed tulemused viitavad EKKA partnerite esindajate hinnangul koolitusasutuste teadlikkuse puudumisele ja sellele, et **väljundipõhise õppe rakendamine on täienduskoolitusasutuste jaoks uudne**.

„/.../ teadlikkuse puudumine on tegelikult üks asi. On neid, kes väänavad või kasutavad seda nii-öelda enda kasuks, aga väga palju on neid, kes ei tea suurt midagi.“ (EKKA partner)

„Mina ka enda igapäevatöös puutun väga palju kokku just teadlikkuse puudumisega. Ma olen mõelnud ka, et kuidas me jõuaksime paremini nii koolitaja kui ka õppijani. Kui sa tahad hakata ühel päeval juhtima autot ja lähed õppima, siis viid ju end sellega kurssi. Sa ju tead, et sul peavad juhiloa olema, ja mis sa selleks tegema pead. Mõtlen ka, et kui ma nagu alustaksin koolitamisega, siis tahaksin end ju kurssi viia esmalt selle seadusandluse ja kõigega. Aga ma ei tea, miks seda ei tehta.“ (EKKA partner)

4. Järeldused ja soovitused

Täienduskoolitusasutuste tagasisidest selgus, et üldiselt ollakse hindamisega rahul. Hindamine pakub asutustele väärtuslikku tagasisidet ja ekspertide soovitused aitavad kvaliteeti edendada. Samas andsid tagasisideküsimumstikule vastanud ka konstruktiivset tagasisidet ja nimetasid mitmeid aspekte, mida tasub hindamise tõhusamaks muutmisel arvesse võtta. Fookusgrupi intervjuude tulemused andsid kinnitust, et **täienduskoolituse õppe kvaliteedi hindamise protsessi tuleb muuta kiiremaks ja efektiivsemaks**. Järgnevalt on toodud täienduskoolitusasutuste ja fookusgrupi intervjuude tagasiside tulemused punktidenä. Tulemuste juures on ka autorite järeldused või soovitused nii EKKA-le kui ka HTM-ile.

Hindamisprotsessiga seotud järeldused ja soovitused

- Hindamiskoordinaatorite, ekspertide ja EKKA juhataja tagasisidest lähtuvalt on olukordi, kus koordinaatori roll hindamiskomisjonis ei ole osapooltele selge.

Ettepanek: **Soovitame selgelt määratleda hindamiskoordinaatori roll ja ülesanded hindamiskomisjonides**. Hindamiskoordinaatoritega on seni testitud kahte rollijaotust: 1) hindamiskoordinaator on komisjoni liige, ekspert, kelle ülesanne on lisaks komisjoni tehnilisele toele täita kõiki komisjoniliikmele pandud ülesandeid ja vastutada aruande kirjutamise eest (st koordinaatoril on mh sekretäri roll), välise tagasiside andja rolli koordinaatoril sel juhul ei ole; 2) hindamiskoordinaator ei ole komisjoni liige, kuid koordineerib hindamise protsessi, pakub komisjonile tehnilist tuge ja annab hindamiskomisjoni tööle tagasisidet, st koordinaator on väline tagasiside andja, kes jälgib, et hinnangud saaksid korrektsed põhjendused).

Kui soovitakse protsessi tõhusamaks muuta, siis on asjakohane esimene mudel ehk n-ö **professionaalsete kirjutajate meeskonna olemasolu ja investeerimine selle tekkimiseks**. Koordinaator-sekretär teeks ära suure töö juba enne seda, kui komisjon kohtub – paneb olemasoleva info põhjal kokku aruande esmase versiooni, toob välja küsitavused ja aruteluteemad, mis nõuavad spetsiifilist valdkonnateadmist. Nii saab ekspertidena kasutada tõesti ainult valdkonnaspetsiifikat hästi tundvaid inimesi, mis loodetavasti tähendab ka muutuvkulude kokkuhoidu. Hetkel on probleem selles, et kõik koordinaatorid ei ole võimelised seda rolli võtma, mis tähendab, et **koordinaatorite oskuste kujundamisega tuleb süsteemselt tegeleda**. Kui protsess edasi läheb, siis on mõistlik koordinaatorite ringi laiendada ja kaasata käsunduslepingutega 3–4 koordinaatorit juurde.

- Hindamiskoordinaatorite hinnangul on sekretäride kasutamine komisjonides asjakohane ja vajalik. EKKA juhataja nõustub selle hinnanguga, kuid lisab, et hindamiskoordinaator võiks täita sekretäri ülesandeid.

Ettepanek: **Soovitame jätkata hindamiskomisjonides aruande kirjutajate ehk sekretäride kasutamist ja testida, kas koordinaator sekretärina kiirendab hindamisprotsessi.** Samas tuleb arvestada, et koordinaatorid ja sekretärid on erineva töövõimekusega, mistõttu ei pruugi testimisel olla ajalisi võitu tagavat tulemust. Siiski võib arvata, et koordinaator-sekretär, kes viib igapäevaselt läbi hindamisi ja on pidevalt kvaliteedihindamise keskkonnas, on oma töös tõhusam kui inimene, kes teeb seda kord kuus või harvem hoogtöö korras.

- Hindamiskoordinaatorite, ekspertide ja EKKA juhataja hinnangul aitab hindamisprotsessi ajamahukust vähendada nõudlikkuse suurendamine hindamisprotsessi kavandamisel.

Ettepanek: **Hindamisperioodi alguses on vajalik hindamisgraafiku (sh vahetähtaegade) kokku leppimine, mis võimaldab hindamiskomisjonil paremini enda aega planeerida ja EKKA-l välja selgitada ekspertide võimetus hindamiskomisjoni töösse panustada.** Ka hindamiskoordinaatorite suunal on oluline hindamisgraafiku kokku leppimine ja nõudlikkuse tõstmise kokkulepitud graafikutest kinnipidamisel. Koordinaatorid on hindamiste läbiviimise võtmeisikud, kelle ülesanne on tagada, et hindamine toimuks vastavalt kokkulepitud põhimõtetele ja hindamisaruanne jõuaks asutusse kokkulepitud ajaks. Hindamisprotsessi edukus sõltub suuresti koordinaatori võimekusest ja ressursist. **Hindamiste graafiku planeerimisel on oluline tagada, et koordinaatoril on piisavalt oskusi, ressursi ja tuge hindamise läbiviimiseks planeeritud ajaga.** Vajadusel saab pakkuda koordinaatorite mentorlust ja täienduskoolitust, kui koordinaatoril on vaja lisaoskusi tõhusaks koordineerimiseks. Oluline on vajaduste väljaselgitamine arenguvestlustel (nt koordinaatori kompetentsimudeli kasutuselevõtt).

- Osade täienduskoolitusasutuste esindajate ja ekspertide hinnangul tuleks iga asutuse hindamisse lülitada intervjuu hinnatava koolitusasutusega, mis võimaldaks asutusel anda lisaks enesehindamise küsimustikus esitatud vastustele täiendavaid selgitusi õppekava(de) ja õppe läbiviimise kohta, kuna dokumendid ei kajasta kõike.

Ettepanek: **Soovitame kaaluda intervjuu läbiviimist iga hinnatava asutuse puhul.** Näiteks saab planeerida intervjuu mõnele komisjoni koosoleku ajale. See aga tähendab, et komisjonil tuleb ühe asutuse hindamiseks teha vähemalt kaks koosolekut. Samas tuleb arvestada, et selline muudatus teeb hindamised ajamahukamaks ja kulukamaks. Praeguse hindamismudeli kohaselt toimub üks komisjoni koosolek ja intervjuu viiakse läbi vaid juhul, kui komisjonil ei ole piisavat infot, et hinnangut anda. Selline hindamine ühele asutusele kestab umbes üks kuu, vahel ka kaks kuud.

Kui teha intervjuu kohustuslikuks, siis tuleb arvestada potentsiaalselt suurema ajakuluga, mis ei pruugi mahtuda EKKA hindamismudeli ajaraamidesse. Seda näitas ka praegune hindamine, kus oli juhuseid, kus esimene sobiv aeg intervjuu toimumiseks leiti kuu aega hiljem, kui hindamismudel seda ette nägi. Samas oli ka juhuseid, kus intervjuu aeg leiti väga ruttu ja see ei mõjutanud komisjoni tööd ajaliselt. **Ideaalis võiks komisjonil olla üks koosolek, mille**

jooksul on komisjoniliikmetel võimalus asutuselt küsimusi küsida (nt planeeritud kahetunnisest koosolekust oleks pool tundi vestlus asutusega). Nii saab komisjon kiire lahenduse mõnele probleemile, mille otsa nad oma aruteludes muidu kinni võiksid joosta ja säästavad seeläbi aega. Intervjuu võimaldab komisjonil saada asutusest parema tunnetuse.

- Mitmed küsitluses osalenud koolitusasutuste esindajad olid arvamusel, et objektiivse hinnangu tagamiseks ei piisa kuni kolme õppekava hindamisest – vaadata tuleks tervikpilti ning võtta arvesse ka õppijate tagasisidet, edukust tööturul ja kutseksamitel. Teisest küljest rõhutasid EKKA partnerite esindajad, et õppekavade valimi koostamisel tuleb jälgida ka seda, et õppe kvaliteedi hindamise halduskoormus liiga suureks ei kasvaks.

Ettepanek: **Soovitame üle vaadata õppekavade valimi koostamise põhimõtted, määratleda need täpsemalt ja teavitada täienduskoolitusasutusi nendest põhimõtetest (nii hindamisele eelneval teavituspäeval, EKKA veebilehel kui ka asutusele saadetasavas hindamist tutvustavas e-kirjas).** Halduskoormuse suurenemise vältimiseks ei tundu mõistlik hinnata ühes asutuses üle kolme õppekava. Praegune hindamine on näidanud, et ka kolme õppekava hindamine annab läbilõike asutuse kvaliteedist.

Samuti tasub kaaluda, millised on võimalused õppijate tagasiside ja koolituse tulemuslikkuse arvestamiseks hindamistel. Näiteks võib **kaaluda töötukassa kogutava tagasiside arvestamist hindamisel.** Võimalus on ka, et EKKA töötab välja tagasiside küsimustiku, mille asutus edastab õppijatele. Hetkel koguvad asutused erineva sisuga tagasisidet, mistõttu ei pruugi nende tulemuste kasutamine hindamisel anda tagasisidet õppijate õppimisest.

- Koolitusasutuste hinnangul võiks hindamine olla paindlikum ja rohkem koostööle suunatud. Komisjon võiks juba hindamise käigus anda tagasisidet, mida saaks kohe arvesse võtta – siis ei päädiks hindamine negatiivse hinnanguga.

Ettepanek: **Negatiivsete hinnangute vähendamiseks soovitame senisest enam suurendada eeltööd asutuste suunal.** Asutustele tuleks selgitada hindamise põhimõtteid, kriteeriume ja protsessi. Hindamisele eelnevalt võiksid asutused saada vajadusel nõustamist või koolitust.

- Hindamiseksperitide ja koordinaatorite intervjuudest selgus, et tõhusalt toimivad need hindamiskomisjonid, milles on stabiilselt ühed ja samad liikmed. Nii tekib tugev meeskonnatunne ja grupiprotsessid on ladiusad. See toetab ka hindamisaruannete aegsasti valmimist.

Ettepanek: **Soovitame soodustada sama hindamiskomisjoni koosseisu pikemaajalist koostööd.**

Hindamiskriteeriumitega seotud järeldused ja soovitused

- Erinevate osapoolte intervjuudest selgus, et hindamiskriteeriumite tõlgendused vajavad ühtlustamist, et tagada kvaliteetsed hindamisaruanded, mille fookuses on seaduses sätestatud miinimumnõuete hindamine.

Ettepanek: **Soovitame hindamiskriteeriumite tõlgendamise ühtlustamisele ekspertide ja koordinaatorite koolitustel, aruteludes ja hindamistes läbivalts tähelepanu pöörata** (nt igal komisjoni koosolekul, kui on vajadust). Kuna miinimumnõude määratlus erinevate hindajate ja koordinaatorite hulgas ei ole alati ühene, siis on vajalik kokku leppida, mis on EKKA ühine arusaam miinimumnõudest iga kriteeriumi osas. Need põhimõtted tuleb kirja panna. Neid põhimõtteid tuleb hindamiste jooksul ka jälgida ja vajadusel täiendada. Oluline on seejuures tagada pidev kommunikatsioon ja ühtne lähenemine hindamistel. **Siinkohal on tähtis nii koordinaatorite kui ka komisjonide koostöö ja valmidus muutustega kiireks kohanemiseks.** Neid põhimõtteid tuleb selgitada juba ekspertide ja koordinaatorite koolitusel.

- EKKA partnerite hinnangul aitaks hindamiskriteeriumite tõlgendamise küsimust lahendada see, kui hindamisotsuse tegemisel eristatakse hindamiskriteeriume olulisuse järgi, st mõnedel kriteeriumitel oleks lõpphinnangu kujunemisel suurem kaal. See aitaks ka hindamist paindlikumaks muuta.

Ettepanek: TäKS-i järgi peavad koolitusasutused, kes on EHIS-es, täitma kõiki TäKS-i ja täienduskoolituse standardi nõudeid. EKKA hindamine põhineb valikul TäKS-i nõuetest. Samas on selge, et TäKS-i nõuded ei ole ühtlase sisukuse tasemega. Erinevate kaalude lisamine TäKS-i nõuetele annab sõnumi, et üks või teine nõue on justkui tähtsam, kuid tegelikult on need seaduse mõistes võrdsed. Pigem **soovitame siinkohal vaadata kriitiliselt üle ja arutada nii koordinaatoritega kui ka täienduskoolituse nõukojas, milliseid kriteeriume peaks õppe kvaliteedi hindamine hõlmama.** Kaalude lisamine kriteeriumitele on keeruline (kui mitte võimatu), sest need on sageli kinni konkreetse juhtumi kontekstis. Hindamiskriteeriumid võiksid olla oma tähtsusest ja tähenduselt tasakaalus, ehk siis hinnata tuleks ikka ainult seda, mis on oluline. Kindlasti ei tasuks hinnata ainult õppekavasid, oluline on ka õppe läbiviimise hindamine.

- Kaks täienduskoolitusasutust märkisid, et hindamispõhimõtted peaksid olema leebemad. Kui asutus vastab suuremale osale nõuetest, siis võiks koondhinnang olla positiivne. Mainiti ka, et koondhindamine madalaima hindega tundub ülekohtune ja hindamine võiks olla paindlikum.

Ettepanek: **Soovitame arutada ja kokku leppida milline on hindamisprotsessi hariduspoliitiline eesmärk – kas otsida tõendeid, et asutus ei täida seaduse nõudeid, või otsida kinnitust, et asutus täidab seaduse miinimumnõudeid.** Oluline on küsimus, kas hindamise eesmärk on anda arengut toetavat tagasisidet, või selgitada välja, millised nõuded on täitmata (ingl k *accountability vs. improvement*), või on see midagi vahepealset. Tänapäevane hindamise mudel annab asutusele tagasisidet kriteeriumite vastavuse osas ja võimaldab tagasiside põhjal teha muudatusi ning tulla uuesti hindamisele. Seega võib öelda, et tänapäevane mudel on parandustele (*improvement*) orienteeritud, kuid sisaldab endas ka asutuste arengut toetavaid elemente. Arvestades lävendipõhise hindamise eesmärki, **soovitame leida tasakaal arengut toetava tagasiside andmisel ja nõuete täitmise hindamisel.** Õhku jääb siiski küsimus, kuidas anda nõuete täitmise kohta toetavat tagasisidet ja kuidas tagada, et seda teeksid kõik eksperdid. Asutuste sõnul on ekspertide tagasiside väärtuslik, kuid hinnangud nõuete osas on pigem karmid. Seega soovitame kokku leppida, mis on hindamise eesmärk, milliseid kriteeriume hinnata, kuidas hinnata (mis on miinimumnõue), kuidas tagada, et kõik asutused

saavad toetavat tagasisidet ja arengutõuke, mis tõstab nende kvaliteeti. Lõppeesmärk tulevikus võiks olla koolitusasutuste arengu toetamine (*accountability*).

- Ühe täienduskoolitusasutuse tagasisidest selgus, et TäKS-il põhinevatel hindamistel, mida viivad läbi HTM-öi järelevalve ja EKKA, on kriteeriumite tõlgendamine kohati erinev. Koolitusasutuse hinnangul hinnatakse ühe ja sama nõude täitmist erinevalt.

Ettepanek: See tulemus viitab, et TäKS-i nõuded on mitmeti tõlgendatavad, ja **kogukonnas on vaja ühiseid kokkuleppeid, mida on mõeldud ühe või teise nõudega ja mis on see miinimum, mida asutus peab nõude täitmiseks tegema**. Siinkohal saab kasutada EKKA täienduskoolituse nõukoja ja lävendipõhise hindamise väljatöötamise töörühmaliikmete kompetentsi ja paluda nende tagasisidet. Ka asutustele on vaja jagada infot, mis on iga nõude sisu, millele nad peavad vastama. Soovitame EKKA-l ja HTM-il selles osas rohkem koostööd teha ja hindamiskriteeriumite tõlgendusi ühtlustada. Ühtlasi oleks tarvis pakkuda juhendmaterjale või nõustamisteenust täienduskoolitusasutustele.

Hindamisaruannete kvaliteediga seotud järeldused ja soovitused

- Intervjuudest ühe partneri ja juhatajaga selgus, et hindamisaruannete tase on ebaühtlane. EKKA juhataja sõnul tagavad hindamisaruannete kvaliteedi selged ja argumenteeritud hinnangud, mis on kooskõlas hindamiskriteeriumite ja õigusaktide nõuetega ning mis võimaldavad teha argumenteeritud otsuseid, mida on võimalik ka kaitsta.

Ettepanek: **Soovitame jätkata hindamisaruannetele EKKA tagasiside andmist** (aruande vaatab üle EKKA töötaja, kes ei osalenud hindamisel). Samas on oluline regulaarselt (kord aastas) analüüsida hindamistulemusi ja asutuste tagasisidet hindamisele ning viia läbi hindamisaruannete põhjal temaatilisi analüüse (nt võrdne kohtlemine). Analüüside tulemusi saab kasutada hindamisprotsessi tõhusamaks muutmisel. Lisaks on tähtis, et ekspertidel, koordinaatoritel ja hindamisaruannete tagasiside andjatel oleksid kokkulepped, kuidas kvaliteeti hinnata ja et need kokkulepped kajastuksid ka praktikas.

Hindamisaruannete kvaliteeti aitavad parandada nii ekspertide kui ka komisjonide sekretäride pädevus. **Soovitame koolitustel panna senisest enam rõhku ekspertide argumenteerimise ja tõenduspõhise analüüsi oskustele**. Nende oskuste taset saaks hinnata ka ekspertide värbamisel, kus üheks ülesandeks võiks olla argumenteeritud eksperthinnangu koostamine (nt ühe kriteeriumi hindamine tõendite põhjal). Lisaks aitab hindamiskomisjonide tööd efektiivsemaks muuta senisest suurem panustamine eeltöö tegemisele. Soovitame katsetada ekspertide vahelist tööjaotust hindamiskomisjonide sees ja teatud juhtudel anda koordinaatorile suurem roll eeltöö tegemisel.

Ekspertidega seotud järeldused ja soovitused

- Paari täienduskoolitusasutuse esindajad märkisid oma tagasisides, et hindamiskspertide kompetents ei olnud ootuspärane. Mainiti nii erialase kompetentsi kui ka kutsestandarditega seotud teadmiste puudumist.

Ettepanek: **Soovitame pöörata rohkem tähelepanu hindamiskspertide pädevusele, et neil oleks piisavad teadmised valdkonnas, kutsestandarditest, kutseeksamitest ja nende põhjal õppekavade koostamisest ning haridusvaldkonnast laiemalt.** Sellest tulenevalt tasub üle vaadata hindamiskspertide koolituse formaat ja sisu. Abi oleks juhendmaterjalist, mis selgitaks, kuidas täienduskoolituse õppekava kutsestandardist lähtudes koostada. Samuti tasub kaaluda struktureeritud intervjuude läbiviimist eksperdikandidaatidega.

- Hindamiskoordinaatorite intervjuudest selgus, et on olnud juhuseid, kus eksperdid ei ole motiveeritud oma tööd tegema, neil puudub selleks piisav ajaressurs. See takistab komisjonides aegade kokkuleppimist ja protsess venib tervikuna.

Ettepanek: **Soovitame hindamiskspertide valikul pöörata tähelepanu nende võimalustele ja motivatsioonile hindamisprotsessi panustada.** Näiteks tuleks leppida kokku, millise koormusega tööd eksperdilt kokkulepitud hindamisperioodil eeldatakse.

- Hindamiskoordinaatorite hinnangul on ekspertide motivatsioon ja panus komisjonide töösse ebaühtlane. Samas on keeruline eksperte välja vahetada, kuna hindamiskspertide baasis on vähe eksperte, mistõttu tuli ette olukordi, kus olude sunnil kasutati eksperte, kes panustasid hindamisse minimaalselt. EKKA juhataja hinnangul võiks olukorda leevendada, kui hindamiskspertide kaasamine komisjonidesse oleks paindlikum. Näiteks, kui ekspert ei ole hea kirjutaja, siis võib koordinaator eksperdile helistada ja küsida kriitiliste aspektide kohta küsimusi. Nii saaks hoida aega kokku ja ühtlustada ekspertide panust. Nii hindamiskoordinaatorite kui ka ekspertide hinnangul tuleks ekspertide baasi suurendada. EKKA partnerid lisasid, et ekspertidel peaks olema nii praktiline kogemus valdkonnast kui ka haridusalased teadmised. Samas leidsid partnerid, et ekspertide valiku põhimõtted ei ole alati läbipaistvad.

Ettepanek: **Soovitame täiendada ekspertide baasi ekspertidega, kellel on hinnatavas valdkonnas praktiline kogemus ja kes on hariduse valdkonnaga kursis.** Ekspertide valiku läbipaistvuse tagamiseks tuleks leppida kokku valiku põhimõtted ja prioriteedid ning tagada, et neid rakendatakse ühe hindamise jooksul järjepidevalt. Koordinaatoritega tuleks arutada ja leppida kokku, millised on individuaalsed lähenemisvõimalused ekspertidele (suuline vs. kirjalik panus vm). Kui ekspert aruande koostamise protsessis end kirjalikult ei väljenda, siis tasub temaga individuaalselt ühendust võtta ja hindamisaruandesse sisendit küsida. Koordinaatori ülesanne oleks sel juhul eksperdi asjatundlikkust loogiliselt ja argumenteeritult hindamisaruandesse lõimida. Samuti ei tasu koordinaatoril panna eksperte hindama neid kriteeriume, mida nad individuaalselt hinnata ei oska.

Kommunikatsiooniga seotud järeldused ja soovitused

- Koolitusasutuste hinnangul vajaksid selgitamist nii enesehinnangu küsimustiku küsimused, hinnatavad kriteeriumid kui ka hindamise protsess tervikuna. Lisaks sooviksid koolitusasutused aega, et enne hindamist õppekavad ise üle vaadata vastavalt hinnatavatele põhimõtetele.

Ettepanek: Kuna kvaliteedi hindamine täienduskoolituse valdkonnas on uudne, siis **soovitame pöörata senisest enam tähelepanu hindamise kohta käiva info edastamisele ja selgitamisele täienduskoolitusasutustele**. Sügisel läbi viidud hindamisprotsessis teavitati kõiki koolituskaardi partnereid hindamisest, seejärel võeti iga asutusega personaalselt ühendust, kes valimi järgi hindamisse olid kaasatud. **Kaaluda võiks valimi etapilist avalikustamist** – näiteks saaks anda teada, milliseid asutusi plaanitakse hinnata järgmisel poolaastal. Nii saaksid asutused olla hindamiseks valmis, vajadusel täiendada õppekavasid, võtta konsultatsioone, läbida koolitusi jne. Samas on sellel lähenemisel ka teistsugused tagajärjed. Need asutused, mida hindamisse ei arvata, ei pruugi seetõttu kvaliteeti edendada – asutused ei pea muudatuste tegemist õppekavades või muudes aspektides oluliseks, sest nad teavad, et neid ei hinnata.

Lisaks tasub kaardistada, millised kriteeriumid on olnud asutustele enesehinnangu küsimustiku täitmisel keerukad ja vaadata vastuste põhjal üle küsimused ja suunised.

- Hindamisel esines kaks juhtumit, kus eksperdid ei taibanud, et neil on hinnatava asutuse osas huvide konflikt. Selgus, et huvide konflikti küsimus ei olnud piisavalt selge.

Ettepanek: Lisaks huvide konflikti puudumise deklaratsiooni allkirjastamisele **soovitame ekspertidele täpsemalt selgitada huvide konflikti tähendust ja selle vältimise võimalusi**.

Soovitused haridus- ja teadusministeeriumile

- Kõikide osapoolte tagasisidest selgus, et seaduse nõuded on ebaühtlased, mitmeti tõlgendatavad ja kohati ajale jalgu jäänud.

Ettepanek: **Õigusaktides sätestatud nõuded täienduskoolituse õppekavadele ja õppe läbiviimisele vajavad üle vaatamist ja täpsustamist**. Õppe kvaliteeti aitavad tagada konkreetsemad ja ühtlased nõuded. Näitena võib tuua õppekava nimetust puudutava nõude, mis on intervjueeritute hinnangul detailne ja subjektiivne. Samas on tagasiside kogumise nõue liiga üldine.

- Täienduskoolitusasutused vajaksid tuge seaduse nõuete täitmisel.

Ettepanek: Ühe võimalusena nähti, et täienduskoolituse valdkonnas võiks olla õppekavade koostamise nõustamisteenust pakkuv üksus.

TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE ÕPPE KVALITEEDI HINDAMISE KOKKUVÕTTED 2020

ARVUTIOSKUSED

HINDAMISTULEMUSED:
ARVUTIOSKUSED

KOKKUVÕTE TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE
ÕPPE KVALITEEDI HINDAMISTEST 2020

ETTEVÕTLUS JA ISIKUARENG

HINDAMISTULEMUSED:
ETTEVÕTLUS JA
ISIKUARENG

KOKKUVÕTE TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE
ÕPPE KVALITEEDI HINDAMISTEST 2020

JUUKSURITÖÖ JA ILUTEENINDUS

HINDAMISTULEMUSED:
JUUKSURITÖÖ JA
ILUTEENINDUS

KOKKUVÕTE TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE
ÕPPE KVALITEEDI HINDAMISTEST 2020

MEHAANIKA JA METALLITÖÖ

HINDAMISTULEMUSED:
MEHAANIKA JA
METALLITÖÖ

KOKKUVÕTE TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE
ÕPPE KVALITEEDI HINDAMISTEST 2020

SOTSIAALTÖÖ JA NOUSTAMINE

HINDAMISTULEMUSED:
SOTSIAALTÖÖ JA
NOUSTAMINE

KOKKUVÕTE TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE
ÕPPE KVALITEEDI HINDAMISTEST 2020

TURUNDUS JA REKLAAM

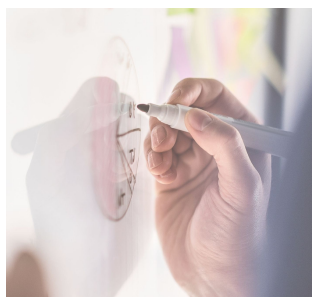

HINDAMISTULEMUSED:
TURUNDUS JA
REKLAAM

KOKKUVÕTE TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE
ÕPPE KVALITEEDI HINDAMISTEST 2020

TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE KVALITEEDI HINDAMINE 2020: TULEMUSED JA ÕPPETUNNID

TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE
KVALITEEDI HINDAMINE 2020:
TULEMUSED JA ÕPPETUNNID

